

Değerli Okurlarımız,

Yüce Allah'a hamd; O'nun Nebisi/Rasulü Efendimiz Hz. Muhammed'e de salât ve selam olsun. Yeryüzünde bulunma amacı; sadece Yüce Allah'a kulluk etmek, O'nun rızasını gözetmek, yine O'nun dini, rızası ve davası için yaşamak, mücadele etmek olan mü'minlere, Müslümanlara da selam olsun.

***

Okumak, başlamaktır.

Okumak, lâin şeytani taşlamaktır.

Okumak, kirlenmiş, islenmiş hayatı aklamaktır.

Okumak, köhnemiş zihinleri ve fikirleri paklamaktır.

Okumak, kaybettiğini bulmaktır.

Okumak, özlenilen yerde durmaktır.

Okumak, hedefi tam on ikiden vurmaktır.

Okumak, grileşmelere berrak bir hakikat sunmaktır.

Okumak, aydınlık bir dünya kurmaktır.

Okumak, hiç boşalmamacasına dolmaktır.

Okumak, tüm gedikleri anlamlarla doldurmaktır.

Okumak, karanlıkları ebediyen boğmaktır.

Okumak, vuslata varmak için gemileri yakmaktır.

Okumak, yalnızca "bir" olana tapmaktır...

***

Değerli yazarımız **Ali Kaçar**, "İslami Mücadele ve Sorumluluklarımız" başlıklı hem uyarıcı hem de hatırlatıcı makalesi ile bu sayımıza katkıda bulundu.

Sayımızın dosya konusu, "**Okumanın, Tefekkürün, Düşünmenin ve Fikir Üretmenin Önemi**". Konuyu; **Fatih Pala, İslam Doğubey, Mümine Karakuşoğlu, Rüveyde Bera Pala, Servan Özbey, Sümeyye Demirci ve Taşkın Önel**, farklı yönlerden ele alıp değerlendirdiler.

Ayrıca yazarlarımızdan; **Haydar Özalp**'ın "İslami Çalışmalarda Aidiyet Bilinci", **Emrah Doğru**'nun "İmtihan ve Sabır", **Harun Akça**'nın "Tevekkül mü Tefekkür mü?" başlıklı yazılarını ve **İsmail Ceylan**'ın "Devasa Sel Felaketi ve Pakistan'ın Yok Oluşu" başlıklı çeviri çalışmasını okuyacaksınız.

Yine **Ali Kaçar**'ın, "Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması" başlıklı geçen sayıdan devam eden makalesinin ikinci bölümünü istifadenize sunuyoruz.

"**Müslümanca Bir Yaşam İçin İlim-Amel Bilinci**" dosya konulu 246. sayımızda buluşmak üzere Yüce Allah'a emanet olun.

genc BİRİKİM

Yıl: 21 Sayı: 245

**Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü**
Ali KAÇAR

Genel Yayın Yön.
Fatih PALA

Yazışma Adresi
Korkutreis Mah.
Yeşilirmak Cad. No:9/1
Çankaya - ANKARA

Yayın Türü
Yerel, Süreli

Yönetim Yeri
Korkutreis Mah.
Yeşilirmak Cad. No:9/1
Çankaya - ANKARA

Dizgi & Tasarım
Genç Birikim

Baskı
Strazburg Caddesi No : 31/17
Sıhhiye - ANKARA
Telefon: 0 312 229 1881

Baskı Tarihi
08.11.2022

Değerli Okuyucularımız/Yazarlarımız,

Yazılarınızı Times New Roman karakteriyle 12 punto büyüklüğünde yazılmış olarak, sayfanın sağ, sol, üst ve alt boşlukları 2,5 cm, satır aralığı: tek ve iki yana yaslanmış olarak göndermenizi; yazılarınızın en az 2 en çok 4 sayfa olmasını, yazınız 4 sayfadan fazla ise 2 veya daha fazla olarak bölümlenmiş şekilde göndermenizi rica ederiz.

Abonelik Şartları: Yurtiçi abonelik için 1 yıllık abonelik ücreti olan 165 (Yüzaltmışbeş) Türk Lirası'nı (Elden teslim fiyatıdır. Kargo ile teslim alacak abonelerimiz için kargo ücreti abonelere aittir.) "Mustafa SARICA Kuveyt Türk Katılım Bankası TR920020500009457261200001 IBAN No'lu" hesaba yatırmanız yeterlidir.

web : <http://www.gençbirikim.net>

e-mail : gençbirikimdergisi@gmail.com

Bu sayımızda...

- 3 **İslami Mücadele ve Sorumluluklarımız**
Ali KAÇAR
- 8 **İslami Çalışmalarda Aidiyet Bilinci**
Haydar ÖZALP
- 13 **Okumak, İnsana Özgüdür**
İslam DOĞUBEY
- 17 **Eskiden Ceplerde Telefon Değil Kitap Taşınırdı**
Fatih PALA
- 20 **Okumak...**
Taşkın ÖNEL
- 22 **Gafleti İzale**
Sümeyye DEMİRCİ
- 25 **Düşünmek ve Kabullemek**
Servan ÖZBEY
- 27 **Cehaletin Felaketinden İlimin Nuruna; Haydi Okumaya!**
Mümine KARAKUŞOĞLU
- 29 **İnsan Geç Kalır**
Rüveyde Bera PALA
- 31 **Müslümanca Duruş**
Genç BİRİKİM
- 35 **Devasa Sel Felaketi ve Pakistan'ın Yok Oluşu**
Farrah NAZ
- 37 **İmtihan ve Sabır**
Emrah DOĞRU
- 41 **Tefekkür mü Tevekkül mü?**
Harun AKÇA
- 43 **Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması - II**
Ali KAÇAR

İslami Mücadele ve Sorumluluklarımız

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Hz. Âdem ile başlayan, son peygamber Hz. Muhammed'e dek süren ve kıyametle son bulacak olan vahyi tebliğ ve İslam'a davetin yani İslami mücadelenin kodları Allah'ü Teâlâ tarafından belirlenmiştir. Bu mücadelenin öncüleri, 'biz Müslümanların ilkiyiz' diyen peygamberlerdir. Kur'an, bize, geçmiş dönemlerde yaşamış Peygamberlerin mücadelelerinden kesitler anlatmak sureti ile onlar hakkında

bilgi sahibi olma ve onların mücadele yöntemlerinden yararlanma imkânı sağlamaktadır. Tevhidi mücadelenin farklı zaman kesitlerine ait ama birbirlerini tamamlayan bu kıssalar, Müslümanların bilinçlenmesine ve dirayetine büyük katkılar sağlamaktadır.

Kıyamete kadar sürecek İslami mücadele, aslında hak ve batıl mücadelesinden ibarettir. Hz. Âdem'le (as) başlayan hak ve batıl

Yüce Allah, kendisinin bize gösterdiği şekilde ibadet etmemizi emrettiği gibi, yine emrettiği metodla mücadele etmemizi de istemektedir. Hiç kimse kendi başına, içinde bulunduğu çağın şartlarına uygun olarak yeni metod ve yöntemler icad edemez ve bulduğu bu yeni metodla da mücadele edemez.

mücadelesinde, hak ve batıl taraftarları her biri kendi metodları ile mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Metod; bir neticeye ulaşmak için takip edilen mantıklı yol, usul, kaid, sistem manalarına gelir. İslam'a izafetle İslami metod; kaynağını İslami değerlerden alan ve İslam'ın ön gördüğü istikamette takip edilen yol ve yöntemdir. İslam'ın gereklerini hayatın her alanında yerine getirme amacı taşıyan ve bu istikametteki hedeflere götürücü

çabaların yerine getirilmesinde takip edilen yoldur. Biz buna "nebevi" yani "Peygamberi metod" diyoruz.

Yüce Allah, kendisinin bize gösterdiği şekilde ibadet etmemizi emrettiği gibi, yine emrettiği metodla mücadele etmemizi de istemektedir. Hiç kimse kendi başına, içinde bulunduğu çağın şartlarına uygun olarak yeni metod ve yöntemler icad edemez ve bulduğu bu yeni metodla da

mücadele edemez.

Allah'ü Teâlâ, "De ki: Bu, benim yolumdur. Bir basiret üzere Allah'a davet ederim; ben ve bana uyanlar da..." (Yusuf, 12/108) buyurmak suretiyle, peygambere uyan, tabi olan müminlerin peygamberin izlediği yolu takip etmeleri gerektiğini belirtmektedir.

Bu metod, belirli bir hiyerarşik yapıyı yani programlı, planlı ve disiplinli çalışmayı da gerektirir. Her iş gibi, İslami çalışmalar da bir düzen, bir disiplin ister. Başiboş hareketler, düzensiz, intizamsız işler, ne kadar yoğun yapılırsa yapılsın kişiyi başarıya götürmez. Bir gün biri, Peygamberin huzuruna gelir, saçını, başını dağınık, pejmürde bir haldedir. "Hemen dışarı çık saçını başını düzelt, kendine bir çeki düzen ver" diye ikaz eder. Ya da Dar'ul Erkam'daki çalışmalara baktığımızda da durum aynıdır. Sahabenin geliş gidişlerinden tutun, Mekke halkı içinde nasıl davranacaklarını ve kendilerini nasıl gizleyeceklerini hep öğütleyen, onları bir disipline sokan ve gelecekteki meşakkatli ve birçok zorluğu taşımaya gerektiren davayı yüklenebilecek kadro elemanlarını yetiştiren yine O'ydu. İslami faaliyetler için bir kadronun gerektiğini ve kadro-

suz bir çalışmanın olmayacağını, bizler O'ndan öğrendik. Elbette peygamber olmasına rağmen Hz. Muhammed (as) sürekli Allah'ın murakabesi altındaydı. Peygambere ve yaptıklarına yönelik Allah'ın müdahalesi her zaman ihtimal dahilindeydi. Bunun örneklerini Kur'an'da görmekteyiz (İsra, 17/73-73; Yusuf, 12/4). Böyle bir İlahi murakabe, bizler için yoktur. Ancak hiyerarşik bir yapının içerisinde bulunduğumuz zaman, bu yapı, oluşturduğu organlar kanalıyla kendi mensuplarına bu kontrolü/müdahaleyi beşer anlamında gerçekleştirebilir. Bireysel kaldığımız zaman, istemediğimiz/arzulamadığımız hataların bizlerden kaynaklanması mümkündür ve bazen de telafisi mümkün olmayabilir. Dolayısıyla bizi kontrol eden, gerektiği zaman hatalarımızdan ve sorumluluklarımız çerçevesinde bize müdahale edecek bir yapının içerisinde özellikle de böyle zamanlarda- olmak, bizler için bir rahmet olacaktır.

İslami Mücadelenin Özellikleri

İslami Mücadele, uzun soluklu bir mücadeledir. Uzun soluklu olan bu mücadele, dünyevi menfaatlerden ve başarılardan öte, Allah'ın rızasını uman bir mücadeledir.

Bu nedenle bugünden yarına bir başarı, bir sonuç beklenmemelidir. Zaten bugünden yarına bir sonuç bekleyenler, elde ettikleri gündelik menfaatlerle tatmin olanlar, istedikleri gibi bir sonuç alamayacakları gibi çabucak yorulmak suretiyle, mücadeleden de vazgeçmek zorunda kalırlar. Ömrü bütünüyle içine alan, ölüm sonrası hayatı da kuşatacak olan bir mücadeleyi göğüsleyenler, kolay kolay yorulmazlar, bıkmazlar ve usanmazlar. Bizler, 100 metrelik koşuya çıkanlar olmaktan öte, bir maraton koşucusu gibi uzun, bütün ömrümüzü içine alan bir mücadeleyi hedeflemeliyiz.

İslami çalışmalar, ilkelidir. Her zaman ve her şart altında savunulması gereken, yok olması pahasına korunması, muhafaza edilmesi ve asla vazgeçilmemesi gereken sabiteleri vardır. Bunlardan, "sayımız azdır, gücümüz yeterli değildir, güçleninceye kadar vazgeçebiliriz" tarzı bir düşünceye kapılarak vazgeçmemiz asla mümkün değildir. Bu ilkeler, bir Müslüman için olmazsa olmaz türündün olup sınırları, hedefleri, çerçevesi İlahi vahiy tarafından belirlenmiştir. İlkeli bir Müslüman, vahye uygun olmayan hiçbir faaliyeti yapmaz, yapılmasını da asla kabul etmez. Dolayısıyla bir Müslüman, vahyi dışlayan beşer aklının ürünü olan hiçbir sistemle uzlaşmaz ya da bu mücadelesinde *Peygamberî Metodu* asla terk etmez. Zor ve ikrah altında olmak, ruhsatı kullanmayı da mübah görür. Böyle bir anda bile azimeti tercih, arzulanandır. Bunun örneği ise Ammar b. Yasir olayıdır. Bu olayda da ikrah altındayken, söylediklerini kalpleriyle tasdik etmemek şartı bulunmaktadır (Nahl, 16/106). Zaten bu da

İnsanın yaratılış amacı, Allah'a kulluktur. Çünkü Allah, insanları kendisine kulluk/ibadet etmek için yaratmıştır (Zariyat, 51/56). Kulluk/Ubudiyet ise bir mükellefiyeti, bir sorumluluğu gerektirmektedir. Bu sorumluluğun gereği ise Allah'ın belirlediği ve istediği şekilde Sıratü'l-Müstakim üzerinde yani Müslüman olarak hayatı tamamlamak/hitama erdirmektir.

ruhsattır. Bu şartlarda bile azimeti tercih etmek, ruhsattan daha evladır.¹

İnsanın yaratılış amacı, Allah'a kulluktur. Çünkü Allah, insanları kendisine kulluk/ibadet etmek için yaratmıştır (Zariyat, 51/56). Kulluk/Ubudiyet ise bir mükellefiyeti, bir sorumluluğu gerektirmektedir. Bu sorumluluğun gereği ise Allah'ın belirlediği ve istediği şekilde Sıratü'l-Müstakim üzerinde yani Müslüman olarak hayatı tamamlamak/hitama erdirmektir (Al-i İmran, 3/102).

Kul/abd olarak bu sorumluluğu yerine getirmek ise akıl sahibi olmayı gerektirmektedir. Çünkü Allah'ı Teâlâ'nın varlığı, tekliği, O'ndan başka ilah olmadığı, ancak akıl sayesinde bilinebilir. İnsan, akıl sayesinde iyi ile kötüyü, maruf ile münkeri, tevhid ile şirki birbirinden ayırt edebilir. Kısacası İlahi mesaj, ancak akılla kavranabilir. Bu nedendir ki, İslam, akıl sahibi olanları İslam'ı yaşamakla mükellef tutmuştur. Zaten din olarak İslam da akli yeteneklere sahip olanlara gönderilmiş bir dindir. Bir Hadis-i Şerif'te 'aklı olmayanın dini de yoktur' buyurulmuştur. Yani aklı olmayanın dinden ve dinin emirlerinden mükellef tutulması, sorumlu tutulması söz konusu değildir. Zaten insanların ve cinlerin yaratılmalarının ve kulluk yapmakla sorumlu/

1 Azimeti tercih edenlerle ilgili birçok örnek bulunmaktadır. Bu örneklerden sadece birisi Habîb b. Zeyd'in (ra) örneklidir. Hz. Habîb, Hz. Peygamber (as) tarafından Müseylimetülkezzâb'a elçi olarak gönderilmiştir. Müseylime, ondan Resûl-i Ekrem'in peygamberliğini kabul edip etmediğini sormuştur. Habîb, kabul ettiğini söyleyince, "Benim peygamberliğime de inanıyor musun?" diye sormuş. Bunun üzerine Habîb (ra), sağır olduğunu ve ne dediğini anlamadığını söylemiştir. Müseylime, sorusunu birkaç defa tekrar etmiş ve her sorusunda aynı cevabı almıştır. Her soru ve her cevaptan sonra Habîb'in (ra) vücudunda bir parça kesilmiştir. Buna rağmen Müseylime'nin peygamberliğini kabul etmemiştir. Ruhsatı kullanmayan Hz. Habîb b. Zeyd (ra), vücudundan parçalar kesile kesile şehid edilmiştir.

mükellef tutulmalarının nedeni de onların akıl/irade sahibi olmalarıdır.

Allah'ı tanımada ve O'na kulluk yapmada akıl sahibi olmak, olmazsa olmaz niteliğinde önemlidir, ancak yeterli değildir. Allah'a gereği gibi kulluk yapmada ilahi mesaja ve dolayısıyla bir peygambere de ihtiyaç vardır. Bu nedendir ki Allah'ü Teala, her ümmete bir peygamber göndermiş (Nahl, 16/36) ve peygamber göndermediği kavme de azap etmeyeceğini bildirmiştir (İsra, 17/15). İşte her peygamber, bir yandan

Allah'a karşı kulluk/ibadet yapmakla görevi iken (Hicr, 15/99), diğer yandan da peygamberliğinin bir gereği olarak ilahi vahyi insanlara eksiltmeden, arttırmadan ve değiştirmeden ulaştırmakla görevli idi. Aksi halde bir ayette de belirtildiği gibi 'Ey Peygamber, Rabbinden sana vahy edileni tebliğ etmezsen peygamberlik görevini de yerine getirmemiş olursun' buyurulmaktadır (Maide, 5/67). Hiçbir peygamber bu görevini yapmaktan vazgeçemez, bu görevini erteleyemez, aksatamaz ve bu konuda cimrilik de yapamaz (Tekvir, 81/24). Peygamber olmak masum olmayı yani 'günahsız' olmayı gerektirse de bu durum, peygambere görevini yerine getirmeme hakkını vermez. Nitekim Yunus'un (as) görev yerini izinsiz terk etmiş olması (Enbiya, 21/87), kendisinin peygamber olmasına rağmen ikaz edilmesine neden olmuştur.²

Peygamberler de Sorumludurlar!

Peygamberler de bizim gibi insan olmaları dolayısıyla Allah'a ibadet etmekle sorumludurlar. "Ve sana yakîn (ölüm) gelinceye kadar Rabbine ibadet et." (Hicr, 15/99) ve "Hüküm, sadece Allah'a aittir. O size kendisinden başkasına ibadet etmemenizi emretmiştir. İşte dosdoğru din, budur" (Yusuf, 12/40) ayetleri de ibadet etme sorumluluğundan peygamberlerin muaf tutulmadığını göstermektedir. Hz. Aişe (r.anha)

anlatıyor: "Peygamberimiz, geceleri mübarek ayakları şişinceye kadar ibadet ederdi. Ben kendisine;

- Ey Allah'ın Resûlü, geçmişte işlenmiş ve gelecekte işlenmesi muhtemel bulunan günahlarını Allah Teâlâ başısladığı halde niçin bu kadar yoruluyorsunuz, dedim. Peygamberimiz:

- Ya Aişe, Allah'a şükreden bir kul olmaya yım mı, buyurdu" (Buhari, Teheccüd).

Dolayısıyla Peygamberler dâhil her insanın, Allah'a karşı sorumluluğu vardır. İnsanın bu sorumluluğu bir yandan Rabbine karşı, diğer yandan ise dışındaki çevreye karşıdır. Rabbine karşı olan sorumluluğu, Rabbin tanıma, O'na karşı kulluk görevlerini yerine getirme, Müslüman'ca yaşama ve hayatını Müslüman'ca tamamlamasıdır. Kısacası insanın Rabbine karşı sorumluluğu, Allah nasıl istiyorsa öylece, O'na kulluk etmesidir.

Peygamberler de sorumluluklarını yerine getirirlerken hata işlemişler ve yanlış da yapmışlardır. Bu hata ve yanlışları hemen yeni bir ayetle düzeltilerek gelecek nesillerle yanlış ve hata olarak intikali engellenmiştir. Peygamberler, masumdur. Nitekim Fetih Suresi'nde de belirtildiği gibi, bu sorumluluğun yerine getirmesiyle geçmiş ve gelecek günahları da bağışlanacaktır (Fetih, 48/2). Peygamberlerin tebliğ görevlerinin temeli ise kula kulluğu sona erdirerek, tek ilah olan Allah'a kulluğa davet etmek esasına dayanmaktadır. Zaten her peygamberin gönderiliş amacı, insanların 'Allah'a ibadet etmesi ve tağuttan kaçınmalarını' (Nahl, 16/36) sağlamaktır. Aslında peygamberlerin, asıl görevi, sorumluluğu budur. Yani insanları tek ilah olan Allah'a ibadet etmeye ve tağuttan kaçınmaya davet etmektir.

Bu nedenle her peygamber, Allah'tan kendilerine gelen vahyi insanlara, hayatları pahasına da olsa, iletmeyi vazgeçilmez bir görev, bir sorumluluk bilmişlerdir. Kimilerinin ateşe atılması, kimilerinin işkencelere tabi tutulması, kimilerinin ise Hz. Zekeriya ve oğlu Hz. Yahya (as) gibi öldürülmesi, onları bu görevlerini, bu sorumluluklarını yerine getirmede alıkoymamıştır. Zaten tersi peygamberlik görevi ile bağdaşmaz. Ayrıca ilahi vahyi değiştirmeden, ilave ya da eksiltme yapmadan insanlara ulaştırmak, peygamberlerin temel görevidir. 'Eğer bazı sözleri uydurup Bize isnat etseydi, Biz, onu elbette kudretimizle alıverirdik, sonra da kalbinin damarını elbette koparırdık' (Hakka, 69/44-46) ayetleri, böyle bir durumun gerçekleşmesini engellemektedir.

Peygamberler Sorumluluklarını Yerine Getirmişlerdir!

Bilindiği gibi Hz. Âdem (s) ile başlayan peygamberler kervanı, Hz. Muhammed (s) ile sona ermiştir (Ahzab, 33/40). Görev yerini izinsiz terk eden Hz. Yunus (as) (Enbiya, 21/87) da dâhil her peygamber, Allah'ü Teâlâ'nın kendi-

lerine bildirdiği çerçevede tevhid mücadelesini vermişler ve o çizgide de sorumluluklarını yerine getirerek ömürlerini tamamlamışlardır.

Hz. Nuh (as), Hz. İbrahim (as), Hz. Musa (as) bütün zorluklara, bütün sıkıntılara rağmen peygamber olma, Müslüman olma görevlerini yerine getirmişlerdir. Hz. Nuh'un (as) 950 senelik tevhid mücadelesinde (Ankebut, 29/14) bu görevini yerine getirmiş ancak ayetin tabiriyle 'her doğan küfür ve fücür üzerine doğması' (Nuh, 71/27) nedeniyle, şu ana kadar iman edenlerden başkası iman etmeyecektir (Hud, 11/36) denilmesi üzerine de Hz. Nuh (as)'ın bedduası ve tufan olayı gerçekleşmiştir. Ancak Hz. Nuh (as), öz oğlu ve eşinin inkârına rağmen sorumluluğunu yerine getirmek amacıyla uzun süren bir mücadele vermiştir.

Aynı şekilde Hz. İbrahim (as) da Nemrut gibi azgın bir yöneticinin bütün baskılarına ve ateşe atılmasına (Ankebut, 29/24; Saffat, 37/97) rağmen kendi sorumluluğunu yerine getirmiştir. Hz. İbrahim (as) da sorumluluğunu yerine getirme uğruna sadece ateşe atılmakla kalmamış, babasından, ailesinden, aşiretinden ve memleketinden uzaklaşmıştır. Kavminin sapıklığa devam etmesi üzerine O da; "Ben Rabbi-me gidiyorum, O bana yolunu gösterir" (Saffat, 37/99) demek suretiyle kavmini sapıklık ve küfür içinde bırakarak onlardan uzaklaşmıştır. Ayrılırken kendisine bir tek Hz. Lut (as) iman etmişti (Ankebut, 29/26).

Hz. İbrahim (as), puta tapan babası için "Babamı da başışla! Çünkü o, sapıklardandır" (Şuara, 26/86) diye Allah'a yalvarmıştı. Ancak kafirler için yapılacak dua, peygamber tarafından da yapılsa kabul edilmezdi. Çünkü bu konuda Allah'ü Teâlâ'nın kesin emri vardı: Ne peygambere, ne iman edenlere akraba bile olsalar cehennemlik oldukları iyice belli olduktan sonra müşriklere istiğfar etmek yoktur" (Tevbe, 9/113). (Devam edecek...)

İslami Çalışmalarda Aidiyet Bilinci

Haydar ÖZALP

“Muhammed, Allah’ın elçisidir. Onunla birlikte olanlar da inkârcılara karşı şiddetli, kendi aralarında merhametlidirler. Onların rükû ve secde ederek Allah’tan bir lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Yüzlerinde secde izlerinden (meydana gelen) belirtiler vardır” (Fetih-29).

Müslüman, her şeyden önce İslam’ın adamıdır. Ehlullah, ehli’l-kuran. Müslümanın aidiyeti, İslam ümmetinin bir

parçası olmaya çalışmaktır. Aidiyet, İslam’a hizmet ile geçirilmesi gereken bir ömürdür. Ölüm gelinceye kadar bu yolda sebat edenin adı Müslüman’dır. İslam’a hizmet eden, ifrat ve tefritte bulunmayan cemaat, İslam cemaatidir.

Her bir insanın, akıl ve iradeleri dışında doğuştan kendilerini içinde buldukları doğal bir aidiyet ortamı vardır. Aile, akraba, yaşadığı şehir ve ülke buna örnek olabilir. İkinci bir aidiyet şekli, girişte kısaca yazmış olduğumuz akıl ve iradesi ile tercih ettiği, kurallarını benimsediği, fikir, düşünce, eylem birlikteliği bulunduğu aidiyettir. Din, cemaat, örgüt, ideoloji vb. Burada önemli olan bilinçli tercih, vahiy-akıl ve iradenin benimsediği aidiyettir.

Ona müntesib olan, aslen aidiyetini İslam’a yapmıştır. “Cemaat aidiyeti” derken asıl olması gereken, ümmetin bir parçası olduğunu unutmamak ve ümmet birlikteliği için çalışmaktır. Bu yazıda, -âcizane- bu aslı akıldan çıkarmadan cemaat aidiyeti bilincinden bahsedeceğiz inşallah.

“Bedeviler, ‘inandık’ dediler. De ki: İnanmadınız ve fakat ‘Müslüman olduk’ deyin ve inanç, henüz gönüllerinize girmedi sizin. Ve Allah’a ve Peygamberine itaat

ederseniz yaptığınız iyiliklerin sevabından hiçbir şey eksilmez, şüphe yok ki Allah, suçları örter, rahimdir” (Hucurat-14).

Bedeviler, peygamberin cemaatinden bir

ferd olmayı tam anlayamadılar. Doğru karar verebilmeleri için o işin şuurunda olmaları lazım idi. Şuur oluşmadığı için yanlış davranışlarda bulunabildiler. Rabbimiz, Müslüman olan fakat iman dairesinin sınırlarını bilmeyenin, aidiyet kavramını kullanmasına müsaade etmemiş. Aidiyet, şuurlu bir tercih olmalıdır; şuur yoksa İslam'ın kişiden, kişinin İslam'dan istifade etmesi mümkün olmayacaktır. Bununla beraber yaptığı hizmetin İslam cemaatine fayda sağlayacağına tam emin olunamaz. Bu açıdan bakıldığında aidiyet, önemli bir kavramdır. Bu bilinç kalben, ilmen ve hal ile kendini göstermesi, görülebilmesi gerekir. Bu şuur, daima denetlenebilmelidir. Bu da verilen görevlerde, itaatteki fedakârlıkta, hükümleri uygulamadaki mahirliğinde, liyakat yolunda sabır ve sebatında ölçülmelidir. Her mümin kişi, kendi aidiyet şuurunun muhasebesini yerli yerince yapmaya özen göstermelidir. Şuurun küllendiği ya da durağanlaştığı demde, cemaat, kişiyi yenileyebilmelidir. Tabisine sahip çıkan cemaate, tabisi, aidiyet ile

geri dönüş yapacaktır.

Her bir insanın, akıl ve iradeleri dışında doğuştan kendilerini içinde buldukları doğal bir aidiyet ortamı vardır. Aile, akraba, yaşadığı şehir ve ülke buna örnek olabilir. İkinci bir aidiyet şekli, girişte kısaca yazmış olduğumuz akli ve iradesi ile tercih ettiği, kurallarını benimsediği, fikir, düşünce, eylem birlikteliği bulduğu aidiyettir. Din, cemaat, örgüt, ideoloji vb. Burada önemli olan bilinçli tercih, vahiy-akıl ve iradenin benimsediği aidiyettir.

Aidiyet, Müslümanı, bireysellikten ve bencillikten kurtarır, sosyal ve paylaşımcı olmaya yönlendirir. Bu yönüyle önemli bir kurallar bütünüdür. Şöyle denmiştir; **“Yapılan çalışmalar, aidiyet duygusunun bireyin hem psikolojik hem de sosyal işlevselliği ile ilişkili olduğunu ve aidiyet duygusunun yüksek olmasının bireyin işlevselliğini arttırdığını göstermektedir.”**¹ Hz. Âdem'den günü-

1 Hagerty, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-fi->

müze Rabbimiz, ait olmamız gereken şartlarını vahyetmiştir. Bu yer ve şartlara ister İslam toplumu diyelim, ister ümmetçilik, isterse cemaat birlikteliği. Sonuçta hepsi aynı hedefi gösterecektir. **“Öncekilere uygulanan yasayı görmezler mi? Sen, Allah’ın yasasında bir değişiklik bulamazsın”** (Fatır-43). Hedef birlikteliği, aidiyetin temel şartlarından. Hedefsiz hareket olamaz.

İslam’ın öncelikli hedefi, insanları kula kulluktan kurtarıp Allah’a kul kılma çabasıdır.

İnsan topluluğunun olduğu her yerde belli kurallar vardır. Bu kuralları canından aziz bilenler ve fedakârca bağlı olanlar, aidiyeti bilenlerdir. Müslüman dava adamı, kurallı yaşayan, inandığı değerleri her ne pahasına olursa olsun yaşamaya çalışandır. Hayatını başıboş bir şekilde dünyaya ram etmez, ahiret hayatındaki af, mağfiret ve cennetler için dostları ile beraber yarışa girendir. **“Rabbinizden olan mağfirete (bağış ve nimete) ve genişliği, (içinde milyarlarca galaksi barındıran) göklerle yer kadar olan cennete (kavuşmak için) yarışın; (çünkü) o, müttakiler için hazırlanmıştır”** (Ali İmran-133). “Şüphesiz yok ki Allah, adaleti, lütuf ve keremde bulunmayı ve yakınlarla ihtiyaçları olan şeyleri vermeyi emreder ve çirkin olan, kötü görünen şeylerle haksızlığı nehyeder; öğüt alınız diye de size öğüt vermedir” (Nahl-90). **“İman edip salih ameller işleyenler için (kötülüklerden) sakındıkları,**

Müslümanın her konuda olduğu gibi aidiyet konusundan da temel dayanağı/kaynağı Kur’an ve Sünnettir. Kur’an dışında hüküm koymak, İslam’ın temel görüşlerine “ideolog” edası ile yeni güncellemeler yapmaya çalışmak, nakıs olan nefsanî görüşlerin düşeceği çelişkilerdir, bocalamaya sebebiyettir yani sapmaktır.

rı, iman edip salih ameller işledikleri, sonra yine sakındıkları ve iman ettikleri, sonra yine sakındıkları ve iyilikte buldukları takdirde önceden tatmış olduklarından dolayı bir sorumluluk yoktur. Allah, iyilik sahiplerini sever” (Maide-93).

Aidiyetin sınırları korunmadığında taassup oluşur. “Biz en iyiyiz, doğru bizde” gibi iddialar, aidiyetten öte körleşmeye götüren bağlı-

lık şeklidir. Her şeyde var olan sınır veya ölçü, burada da vardır. Ölçüyü kaçırmak, kişiye ve cemaatine zarar verir, helak eder. **“Yahudilerin zulmü sebebiyle, bir de çok kimseyi Allah yolundan çevirmeleri, menedildikleri halde faizi almaları ve haksız (yollar) ile insanların mallarını yemeleri yüzünden kendilerine (daha önce) helâl kılınmış bulunan temiz ve iyi şeyleri onlara haram kıldık”** (Nisa, 160-161).

Müslümanın her konuda olduğu gibi aidiyet konusundan da temel dayanağı/kaynağı Kur’an ve Sünnettir. Kur’an dışında hüküm koymak, İslam’ın temel görüşlerine “ideolog” edası ile yeni güncellemeler yapmaya çalışmak, nakıs olan nefsanî görüşlerin düşeceği çelişkilerdir, bocalamaya sebebiyettir yani sapmaktır. Kalplere değmeyen bu gibi görüş ve ameller, güven kırılmasına sebep olacaktır. Hâlbuki aidiyet bilincinde öncelik, ortak akide birliğini sağlamaktır. Akide, niyetlere bağlı olarak önem kazanabilir. Rabbimiz, nasıl ki kitab-ı mubin’inde aile, akraba, komşu bağlarını güven, sevgi ve saygı gibi erdemler ile kuvvetli kılmıştır, iman

kardeşliğini de sadakat ve güven üzerine sabit kılmıştır.

Mekke döneminde ilk müminler, kendilerini ait gördükleri davaları uğruna başlarına ne gelirse gelsin sebat etmişlerdir. Aidiyet, öyle perçinleşmişti ki şüphe diye bir şey kalmamıştı. Her soruyu sorabilen, ikna olmuş bir toplumun aidiyeti yıkılmaz bir duvar gibi sapasağlamdır. **“Mü’minler, ancak o kimselerdir ki Allah ve Rasûlü’ne iman ederler, sonra imanlarında en küçük bir şüpheye düşmezler, malları ve canlarıyla da Allah yolunda cihâd ederler. İman iddia ve ikrarında özü sözü doğru olanlar işte bunlardır”** (Hucurat-15).

Cemaatte maddi ve manevi yardımlaşmak... Canları hakka, hakikate, kardeşliğe, mazlumiyete siper etmek... Yorulmak bilmeyen manevi bir kuvvete sahip olmak, aidiyetin ilkeli, ikna edici, bilinçli kabul edilmesinin bereketi olacaktır. Hicret, Medine’de kardeşliğin tesisi (muahat), mescitte saftaki yerini almaya koşmak, cihada iştirak edebilmek, fakir Müslümanlara yardım etmeye çalışmak vb. hayatın her alanında İslam ailesinin bir ferdi olduğunu hissettiren emirlerdir ve Müslüman’ı yüce davasına “ait” kılmak içindir. İstikamet, bir olan Allah’ın tevhidi üzere olmaktır. Müslüman, çift kimlikli olamaz. Bir kalpte hem dünyalığı hem de ahireti arzulamak, imana ait hallerden değildir. **“Allah, bir kişinin göğüs boşluğunda iki kalp yaratmamıştır”** (Ahzab-4).

Aidiyet şuurunu bazı maddeler ile somutlaştırmak isterim:

1. Bilinçli bir karar verebilmek: İslami bir cemaate ait olmak için, mükemmel bir işleyiş aramak, riyakârlığa götürebilir. Temel ilkelere anlaşılmak, ilk etap için yeterli olmalıdır. Güven de hasbelkader oluştuysa cemaate ai-

diyet bağı ile bağlanmak şart olmuş demektir. İslam, organizeli bir harekettir. Kendine inanan, güvenen şuurlu erler ile davayı yüklenir ve yürütür. Müslüman, ne yaptığını, kimlerle beraber olduğunu yürekten görebilmelidir.

2. Hedeflerin olması ve bu hedeflerin nasslara uygun olması: Hedefleri olmayanların davaları olmaz. Rabbimiz, kitabının her süresinde defalarca, hedeflerimizin ne olması gerektiğini buyurur. “Takvalı bir mümin olabilmek”, “izzetli”, iffetli”, “kâfire sert”, “mü’mine merhametli”, “davasında kararlı”, “Allah’ın rızasına erme çabası”, “cihad”, “şehadet» vb. böyle devam eder. Dolayısıyla hedeflerimiz; Kur’an ve Sünnet denetiminde, ibadet şuuru ile adım adım hakkı hâkim kılmaktır. Aidiyet bilincinin pekişmesi, bu hedefleri içselleştirmek ile mümkündür. İçselleşmemiş hedefler, softa aidiyet görüntüsünden başka bir şey olmayacaktır.

3. Söylem ve eylemde tutarlı olunmalı: Aidiyet, söz ve eylemde çelişkiler ile sağlanamaz. Dönemsel değişen, iktidarlara göre şekil alan, taviz vermekte sakınca görme-yen İslami bir cemaat, tabela cemaatidir. Dışarıdan birlik görünürler, içten içe darmadağındırlar. Birliği sağlayan, tutarlı fikirlerdir. Tutarlılık, hakkın kendisidir. Hak, Yahudi ve Hıristiyanları tutarsızlık ile suçlamıştır. Ehl-i kitabın aidiyet bilinci, zorluk ile karşılaşana kadardır. Tüm değerlerini geride bırakıp kaçabilirler. Ama Müslüman, öyle değildir. İnandığı ve amel ettiği tutarlıdır, geri adım atmaz. Aynen Enfal süresinde savaş ile ilgili ayetin Müslümanlardan istediği şu davranışı gibi: **“Taktik icabı geri çekilmenin ve diğer bir safta yeniden mevzilenmenin dışında, böyle bir günde kim onlara arkasını döner kaçarsa Allah’ın gazabına uğramış olur. Onun mekânı cehennemdir. Orası ne kötü bir cezalandırma ve nihâî bir**

dönüş yeridir” (Enfal-16).
Ve başka bir ayet: **“Aralarında Allah’ın indirdiğiyle hükmet, onların keyiflerine uyma ve onların Allah’ın indirdiği şeylerin bir kısmından seni şaşırtmalarından sakın”** (Maid-49).

4. İlkeler üzerine birliktelik: İşini ciddiye alan, davası uğruna başına gelenlerden dolayı karşılığında ne kazanacağını ve ne kaybedeceğini bilenler, ilkeli olabilirler. Ait olduğu davanın ilkeleri ne öğretmiş ise onda sebat etmek, aidiyettir. Yeri gelince ilkelere bağlı olan, yeri gelince taviz veren kişide aidiyet şuuru olduğu söylenemez. Bir cemaatin ilkeleri, onların kırmızıçizgileridir. İdeallerinin bütünüdür. Kendini tanımanın ve tanıtmalarının temel söylemidir. Çalışmaların istikrarı, bireylerin güvencesidir. Aidiyet, ilkeli bir mücadele bilincidir. Nice Allah erlerine zindanlarda, akla gelmedik işkenceler yapılmıştı. İşkencelere uğramışlar, idam ile yargılanmışlar; fakat İslam davası, dünyalıklarından daha kıymetli olmuştur. Hiçbir zalimden özür dilememişler yani ilkeli duruşlarından taviz vermemişlerdir. Aidiyet bilinci için ilkeli birliktelik şarttır. Neyi, ne zaman, ne için söyleyip yapacağını bilincinde olacaksınız.

5. Emre itaatte tereddüt etmemek: Aidiyetin bir diğer olmazsa olmazı, itaat ile belirginleşir. **“Bizler, sağ kaldığımız müddetçe ebediyyen İslâm (veya cihâd) üzerine Muhammed’e (s.a.v) bey’at edenleriz!”** (Müslim). İtaatin icabı, davanın istek ve arzularını olmalıdır. İstikamet üzere olan bir davaya ita-

Sözün özü; kendini, nereye ait hissediyorsan, oranın adamısın. Aidiyetini gizlemek olmaz. Bu şekilde Müslümanları yormamak gerekir ve hatta kendini de yormamalı. Tercihini özgürce yapmalı, çantada ikinci bir dosya ile gelip gitmemeli. Çünkü bu durum, aidiyetin oluşmamasına ve kısa vadede dağılmaya yol açacaktır.

at etmek, aidiyetin gereğidir. İtaat, meşru konulardadır ve meşru konularda verilen görevleri yapmak, davanın ilerlemesi için olmazsa olmazdır. İtaate gönülden sarılıp, fakat bazı konularda geri adım atmak, cemaatine bağlılığı iptal edecek derecede sıkıntılı bir durumdur. Aidiyet şuuru yerleşmiş bir Müslüman, niçin itaat edilmesi gereken bir görevden imtina edebilir ki? Evet, aidiyette kaçmak/kaçınmak diye bir tercih müm-

kün olmamalıdır.

Sözün özü; kendini, nereye ait hissediyorsan, oranın adamısın. Aidiyetini gizlemek olmaz. Bu şekilde Müslümanları yormamak gerekir ve hatta kendini de yormamalı. Tercihini özgürce yapmalı, çantada ikinci bir dosya ile gelip gitmemeli. Çünkü bu durum, aidiyetin oluşmamasına ve kısa vadede dağılmaya yol açacaktır. Bu durum; ümmete, özelde de Müslümanlara yeterli bir sıkıntı sebebidir ve aldatmaktır. Tercihinin bilincinde olan kişi, Habib-u Neccar gibidir. Safi bellidir ve can güvenliği olmasa da ilk elden davet ve hizmet eridir: **“Şehrin taa öbür ucundan bir adam, başına gelecek her şeyi göze alarak çıkageldi ve dedi ki: Ey kavim! Şu görevli Allah elçilerini, dinleyin ve dediklerini tutun”** (Yasin-20).

Aidiyet, besmeledir. “Her şey Allah içindir”, “her şey Allah’ındır” şuuruna ermektir. Allah için her şeyi göğüslemeye dayanmaktır. Vesselam...

Okumak, İnsana Özgüdür

İslam DOĞUBEY

Bismillahirrahmanirrahim...

Okumak, bir düşünürün ifadesiyle "sadece insana özgü bir davranıştır". Okuma eylemi, insanı diğer canlılardan üstün kılan, yükselten, yücelten ve insanı değiştirip-dönüştüren bir niteliğe sahiptir. Okumayla insan zenginleşir. Okumayla insan gelişir. Okumayla insan yücelir. Okumayla insan ayrışır. Okumayla insan, insan olur...

Okuma emriyle başlayan, İslam dışında herhangi bir din, ideoloji, inanç sistemi yoktur. Bu dinin okumaya verdiği önem, bu dinin okumayı insan için üst düzey bir hedef olarak belirlemesi, insana verdiği ehemmiyetin ve değerinin de adeta bir kanıtı niteliğinde değil midir? Yüce Allah, insanlığa yol gösterici olarak mesajlarını iletmiş olduğu Kelamullah yani

Okuma emriyle başlayan, İslam dışında herhangi bir din, ideoloji, inanç sistemi yoktur. Bu dinin okumaya verdiği önem, bu dinin okumayı insan için üst düzey bir hedef olarak belirlemesi, insana verdiği ehemmiyetin ve değerinin de adeta bir kanıtı niteliğinde değil midir?

Kur'an'da ilk mesaj ve ilk buyruk, "İkra" yani "oku"dur. Bu konuda çok ilginç ve dikkate alınması gereken önemli bir husus da bu ilahi emrin (İkra-oku) ümmi (okuma-yazma bilmeyen) peygambere ilk muhatap olarak emredilmesidir. Allah katında çok büyük bir değere sahip olan peygamberin doğal olarak bu soruya yanıtı; "Ben, okuma bilmem" olmuştur. Ancak mesaj

taşıyan elçi (Cebrail a.s.) ısrarla "oku" diye buyurmuş ve okuma bilmediğini, neyi, nasıl okuması gerektiğini bilmeyen peygambere, "Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, (Allah) insana bilmediğini öğretti. Şüphesiz Rabbin büyük bir ikram sahibidir." karşılığını yine vahiyle vermiştir. Bu durum, aslında insanın ontolojik ve epistemolojik bağlamda varoluşunun yerini, anlamını belirleyen bir bilgi içermektedir. Zaten

Kur'an'ın bilgi ve hikmet konusundaki zenginliği, muhatabına göre, muhatabının bilgeliğine göre birden çok hakikati barındırmasının da açık bir göstergesidir. O halde okuma eyleminin dindeki yerini, önemini ayırtına vardıktan sonra asıl sorulması gereken bir soruyla yüzleşmek zorundayız: Biz müslümanlar, bu dini benimseyip, hayatının gayesi edinenler, neden okumalıdır? Ancak bu soru, okuma eylemi için yeterli olmadığından başka sorulara da cevap vermek zorunda kalmaktayız.

Okumalıyız ancak niçin? Ne okumalıyız? Niçin okumalıyız? Neyi okumalıyız? Ne kadar okumalıyız? Nasıl okumalıyız? Bu ve benzeri soruların Hz. Muhammed'in zihninden geçtiğini de düşünebiliriz. Çünkü okuma emriyle baş başa kalan peygamberin; neyi, nasıl okuması gerektiğine dair herhangi bir fikri yoktu. Aslında ilk ayetlerin okuma emrini barındırmasının yanı sıra nasıl ve ne şekilde okunma yapılmasına dair bir usul öğrettiğini de ilgili ayetlerden anlayabilmekteyiz. Ancak bu, uzun bir araştırma ve tartışma konusu olduğundan bu konunun üzerinde pek durmadan, okuma eyleminin başka yönlerine değinmek yazımın ana teması olacaktır. Okuma eylemi; bilgiye, hikmete, tefekküre, hür düşünceye, anlama ve hakikate yapılan yolculuğun başlangıç safhasında gerekli olduğundan kendi bağlamsallığından çok daha fazla bir mahiyet kazanmaktadır. Hayat gayesinin merkezinde akıl, düşünce, inanç ve merak gibi bilişsel duyguları barındıran insanın, kesintisiz öğrenme davranışını edinmesi için okuma, vazgeçilmesi veya terk edilmesi asla doğru olmayan bir değer haline dönüşmektedir.

Okumak, insan için küçük ancak insanlık için büyük ve önemli bir başlangıçtır. O halde okumak, insana özgü ve insana yakışan bir davranıştır. İnsanın ontolojik serüveniyle başlayıp, yine insan yazgısının sonluluğuyla bitecek olan bir eylemdir. Dolayısıyla insanı yoğuran, insanı büyüten, geliştiren ve yücelten bir özelliktir, diyebiliriz. Peki, o halde okumak, insan varlığıyla içselleşmiş ve iç içe geçmiş bir özellikse "Niçin okumuyoruz?" Ya da "Neyi okumalıyız?" sorularına yanıt aramalıyız. Okumak, sadece kâğıttan veya ekrandan bize yansıyan yazıları okumak mıdır? Yoksa okumak, daha geniş bir perspektifle söylenecek olursa insanı, hayatı, doğayı, canlı ve cansız varlıkları, ayetleri ve insanın kendisini okuması olabilir mi? İnsanın hayatına hiçbir anlam katmayan

ve insanı gideceği yere ulaştırmayan, daha doğrusu insan yaşamının gerçek gayesini belirlemede yardımcı olmayan okumaların zaman kaybindan başka ne anlamı var? Başka bir sorun da bilinçsizce okumanın, okumuş olmak için okumanın, okumuş gibi görünmenin, yüzeysel okumaların insana ne yararı olabilir? Aslına bakarsanız bu soruları çoğaltmamız mümkün ancak okuma eylemine, "Doğru bir okuma nasıl olur?" sorusuna yanıt aramakla başlamalıyız.

Öncelikle doğru, kalıcı ve yararlı okumaya vahiyle başlanması gerektiğini ifade etmek durumundayız. İnsanı yaratan, ona şekil veren, ruh veren, hayat veren ve insanı dünya yolculuğunda yalnız bırakmayıp, O'na öğrenmesi için akıl ve hikmeti öğreten Yüce Allah, doğru yolu öğreterek nasıl okuması gerektiğini de anlatmaktadır. Bu konuda Alak suresinin ilk beş ayeti ile birlikte, İsrâ 78-79, Bakara-2, Maide 15-16, En'am 92 ayetlerini de birlikte değerlendirmek yararlı olacaktır. Okumanın çok boyutlu olduğuna, çok yönlü oluşuna dair birçok bilginin de olduğu, bu açıdan anlaşılmalı olacaktır. "İnsan, okumaya kendisiyle başlamadan hiçbir şeyi anlayamaz." İnsan, kendini okumadan, yaratılışı, hayatı, başkasını, ötekini kısacası varoluş nedenini ve varacağı son noktayı da gerçekte anlayamaz. O halde insan, kendini okumayı ihmal etmemelidir. Eskilerin önemli bir yargısı vardır: "Kendini bilen, Rabbini bilir" veya bilgelik, "Kendini bilmekle başlar" gibi özdeyişlerin okuma eyleminde, kendini okumakla başlanması gerektiğine dair önemli bir kanıt olabilir. Kendini okumak için de başkasını okumak gereklidir. Başkasını anlamak için de kendini okumalıdır, insan...

O halde okumaya kendimizle başlayalım. Peki, okuma eyleminin salt bir yazı okumadan

ibaret olmadığını anlamlandırdıktan sonra, okuma denilince ilk aklımıza gelen okuma biçimi olan yazıyı okuma ile ilgili doğruların neler olduğuna dair fikir yürütelim. Evet, günümüzde çok fazla sayıda basılı yazma eser mevcut. Bir insan, tüm hayatı boyunca tüm zamanını kitap okumaya ayırsa bile hepsini okuması mümkün olmayacaktır. Dolayısıyla insan kitap seçimi noktasında seçici davranmak zorundadır. İnsan, hangi kitapları öncelikli olarak okuması gerektiğine dair tercihlerde bulunmak ve okuduğu kitaplardaki bilgileri de hayatına aksetmek zorunda kalacaktır. Yoksa nice okumaların boş, lüzumsuz ve yararsız olduğu da hepimiz tarafından inkâr edilemeyecek bir gerçektir. Bu nedenle okuma ile ilgili doğru ve faydalı bir metoda ihtiyaç duyulduğu da tabii olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun için başvuru kaynağımız olan Kur'an ve hadislerle dönüş yapılmalıdır. Gerçekte ümmi olan bir Peygamberin ümmeti olarak, O'ndan öğreneceğimiz çok şey olduğunu, okuma eylemi noktasında da bize örnek ve önderlik ettiğini söyleyebilmekteyiz. Okumanın çok az olduğu, yazılı kültürün neredeyse olmayıp, sözlü kültürün üstün olduğu ve okuma-yazma bilenlerin bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar az olduğu bir toplumda; adeta bir okuma-yazma seferberliği başlatarak, insanları okumaya teşvik etmesi de dünyada eşi benzeri olmayan bir davranış olarak karşımızda durmaktadır. Sadece buradan hareketle bile okumanın ne'liğine, nasıllığına dair önemli ipuçları yakalamış olacağız.

Okuma, o kadar önemli bir eylemdir ki; dünya tarihini etkileyen, değiştiren, dönüştüren güçlerin en başında okuma eyleminin olduğunu görebilmekteyiz. Bugüne kadar bilinen tüm icatlar, keşifler, gelişmeler ve epistemolojinin alanına giren tüm bilgiler etraflıca bakıldığında

iyi okuyucuların, doğru okuyucuların ve okumaktan usanmadan-bıkmadan vazgeçmeyenlerin eserleri olduğu görülecektir. Fikir adamları, bilim adamları, âlimler, filozoflar, düşünürler, bilgeler ve tarihe iz düşenlerin tamamının okumayla aralarının iyi olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Tarihe yön verenlerin, aslında okuma eylemine değer veren kişilerden olduğu da açıkça anlaşılacaktır. Bir toplulukta okuyan ve okumayan bireylerin aralarında çok belirgin farklar olduğu dışarıdan bir gözlemci tarafından çok rahatça anlaşılabilir. Okuyan toplumla, okumayan toplum, okumaya değer veren ve okumaya değer vermeyen bir toplum da fark edilmektedir. Okumaya değer veren, okumayı önemseyen, okuma eylemini sıkça gerçekleştiren bir toplum, okumaya önem vermeyen bir topluma göre daha medeni, daha entelektüel, daha huzurlu ve daha güvenilir olur. Ancak günümüzde tam olarak böyle olduğunu maalesef söyleyemiyoruz... Bunun sebebi, sadece okumak değil aynı zamanda doğru

okumanın da olması gerektiğini söylemek durumundayız. Evet, bugün Batı toplumlarının maalesef bizlere göre daha fazla okudukları, daha fazla okumaya değer verdikleri tartışmaz bir gerçek olmakla beraber ana merkezinden sapmış, Kur'an'dan kopuk, sünnet çizgisine tam aksi yönde yapılan okumaların gerçek bir medeniyete dönüşemediği de açık bir realitedir. Batı toplumları; teknolojiye, refahta, ekonomik zenginlikte, konforda bizden daha ileride olabilirler. Ancak asla bizden daha medeni değillerdir. Çünkü medeniyetin merkezinde, vahiy vardır. Medeniyetin beşiğinde,

İslam vardır. Dolayısıyla hakikatten kopuk bir okumanın insanlığın ihtiyaç duyduğu adil bir toplum ve adil bir yönetim özlemini ortadan kaldırmaya olanak tanımayacağı da açıkça anlaşılabilir.

O halde okuyalım. Okumaya önem verelim. Okuma günleri, okuma haftaları, okuma etkinlikleri yapalım. Okumadan geçen tek bir günümüz olmasın. Tıpkı Seyyid Kutup gibi; kendi ifadesiyle hayatının 40 yılının her gün 10 saatini okumaya ayırması gibi, tıpkı Molcolm X'in mekân ayırt etmeksizin günde en az 8 saat okuması gibi, tıpkı Cemil Meriç'in kişisel kütüphanesinde 40 binden fazla kitabı gözleri bozulduktan sonra da okumaya çalışması gibi, tıpkı ibni Rüşd'ün, "Hayatım boyunca sadece iki gece okuyamadım" dediği gibi okumaya gayret edelim. Hayatımıza ufuk olan âlimlerin okumak için nelere katlandığını unutmadan, okumak için vakit ayıralım... Vakıt, okuma vaktidir... Selam ve dua ile...

Eskiden Ceplerde Telefon Değil Kitap Taşınırdı

Fatih PALA
fatihpalafatih@gmail.com

Hamd, övgü, sena, teşekkür âlemlerin Rabbi olan Yüce Allah'a; salât ve selam da biricik örneğimiz, rehberimiz, önderimiz, öğretmenimiz olan Yüce Allah'ın elçisi Muhammed Rasulullah'ın üzerine olsun.

Kitaplar o kadar önemliydi ki önceden; hayatın içindeydiler, ceplerimizde yer edinirlerdi. Nereye gidilirse oraya götürülürlerdi. Kişiyile beraber olurlardı; kişi neredeyse kitaplar da orada olurdu. Cep isminin tamladığı (Türkçedeki isim tamlamasına atfen) telefon değil kitaptı. Yani önceleri **"cep telefonu"** yakıştırmasından ziyade **"cep kitabı"** daha önem taşıyordu.

1980'lerin başlarında, aynı zamanda yayın hayatlarına da yeni başlayan kitap yayıncıları, basacakları kimi kitapların boy-en ölçü ta-

Kitaplar o kadar önemliydi ki önceden; hayatın içindeydiler, ceplerimizde yer edinirlerdi. Nereye gidilirse oraya götürülürlerdi. Kişiyile beraber olurlardı; kişi neredeyse kitaplar da orada olurdu. Cep isminin tamladığı (Türkçedeki isim tamlamasına atfen) telefon değil kitaptı. Yani önceleri "cep telefonu" yakıştırmasından ziyade "cep kitabı" daha önem taşıyordu.

sarımlarını ceplerin ayarında yapmışlardır. (Eskiden dinî bayram günleri yaklaştığında, anneler çocuklarına büyük cepli elbiseler dikerlermiş; bolca şeker toplasınlar, ceplerini şekerlerle şenlendirsınlar diye.) İşte o günlerin çiçeği burnunda kitap yayıncıları, özellikle ceket ceplerine ve kısmen de gömlek ceplerine sığacak şekilde kitaplar kazandırmışlar okuyuculara.

Kitaplar hayatın içinde olmalı ki hayata renk gelsin, yön verilsin, aksiyon katılsın. Şimdi ceplere neler

konuyorsa; yaşamın dümenini çeviren de onlar oluyor haliyle. Mesela para konuyor, telefon konuyor.. Bunların hayatı direkt etkiledikleri yalan mı? Etkilemeyi bırakalım, bilakis can damarına basıyor bu illetler hayatımızın. Yine eskiden mezarlıklar şehirlerin, kasabaların içinde,

evlere yakın olurdu, insanlar mezarlıklarla iç içe yaşardı. Ama ya şimdi? Şehirlerin en dışına taşındılar. Bu da demek oluyor ki hayatın dışına atılmışlar yani ölüm unutturulsun, hayatın rahatı bozulmasın için mezarlıklar göz önünden hayatın ardına, dışına itilmiş halde bırakılmışlardır.

İşte, kitapların akıbeti de bundan farklı sayılmaz. Cebe yer edinmiş bir eşya, yaşamın atar damarlarına girmeye hazır demektir. Zira hemen el altındadır, yanı başında, başucundadır. Ulaşmak kolay, faydalanmak an meselesidir.

Cep kitaplarıyla (Cep kitabı dediysek, sakın ola genel geçer konularda yazılmış, şekerleme türündeki sigara paketi büyüklüğünde olan sözüm ona kitapçıklar anlaşılmasın!) hafızalarımızdaki yerlerinin sıcaklığı hala gitmemiş olan yayıncılardan bazıları şunlardır: **Beyan, Bir, Madve, Uysal Kitabevi** (Konya)... Mesela Beyan Yayınları'nın **Zübe-**

yir Yetik'e ait "Yeryüzünün Kötülük Odakları" başlıklı seri halindeki; **Şeytan, Kabil, Nemrut, Firavun, Karun, Samiri, Bel'am, Ebu Cahil, Yahudi** ve **İnsan-Human** isimli 10 kitabı, unutmak ne mümkün! Yine **İhsan Süreyya Sırma**'nın, Rasulullah'ın hayatını belki de ilk defa onlardan okuduğumuz üç seri kitabı: **İslam Öncesi Mekke ve Hz. Muhammed, İslami Tebliğin Mekke Dönemi ve İşkençe, İslami Tebliğin Medine Dönemi ve Cihad, Ahmed Bin Bella'nın Esaretin Karanlığından İslam'ın Aydınlığına, Salih Gürdal'ın Tevhid ve Şirk, Din Nedir** kitapları... Daha adını saymakla bitiremeyeceğimiz birçok kitap, 1983-1985 yılları arasında yayınlanmıştır söz konusu yayınevi tarafından.

Bir Yayınları'nın "El Kitapları" üst başlığı ile nitelendirdiği o muhteşem kitaplara ne demeli peki? **Atasoy Müftüoğlu**'nun **Furkan Günleri**, **Cihan Aktaş**'ın **Sömürü Odağında Kadın**, **Mevdudî**'nin **Kur'an'ı Nasıl Anlayalım**, **Ali**

Şeriatî'nin İnsanın Dört Zindanı...

Konya menşeli Uysal Kitabevi Yayınları ne güzel işler çıkarmış o vakitler... Yıl yine 1985. **Abdullah Nasuh Ulvan**'ın eserlerini İslami Araştırmalar üst başlığında cep cep yayınlamışlardır: **İslam Kardeşliği, İslam'da Dört Evlilik ve Rasulullah'ın Çok Evlenmesindeki Hikmetler, Allah'a İnanan Gayretli Babalara...** Sonra **Hasan el Benna**'nın **Risaleler**'ini bölüm bölüm yine cep kitapları halinde sunmuşlardır.

Madve Yayınları'nın **Ramazan el Buti**'ye ait **İslam'a Davet Metodu, Müslümanların Gerilemesiyle Dünya Neler Kaybetti** isimli kitapları, hatırlamadan geçilebilir mi?

Hep geçmişten dem vurduk ama şimdiye fazla haksızlık etmiş olmayalım. Çünkü sayıları az olsa da, yine de değinilmeyi fazlasıyla hak eden birkaç yayınevi var. Cebe sığacak, gönle girecek boyutta eserler vermenin kaygısını taşımış olmalıları belli ki. Misalen Düşün Yayıncılık, artık **Kulluk Bilinci, Ahiret Bilinci, Şehadet Bilinci, Ümmet Bilinci** vd. isimlerinden oluşan "Bilinç Serisi" kitaplarını cep boyutta basıyor. Ne de iyi ediyor. Okusun gençler, yanlarında taşısınlar. Nerede müsait olurlarsa; diyelim otobüste, diyelim metroda, tramvayda, dinlenmek için oturdukları bankta, namaz için girdikleri camide, parasal işlemler için bekledikleri banka/postane sırasında... Her yerde ve her zaman okusunlar; okumalılar, örneklik adına insanlar arasına sokulmalıları, sayfalar boyu bilgi, fikir ve

Okuyarak içimizi, kalbimizi ısıttığımız, düşüncemizi ve fikirlerimizi ısıttığımız kitap, dergi ve benzeri eserlerle dışımızdakilere de örnek olmak, mesaj vermek ne güzel bir davranıştır. İnsanların toplu bulunduğu ortamlarda onlarca belki yüzlerce cep telefonunun veremeyeceği mesajı, küçük bir kitap anlı ve şanlı halde verecektir.

tavir dokumalıları.

Başka bir misal de taze yayınevlerinden sayabileceğimiz **Mana Yayınları**'dır. **Atasoy Müftüoğlu**'nun **Zamanın Sınavından Geçmek**, **Hasan Turabi**'nin **Dini Şiirler**, **Humeyra Mevdu**'nin **Babam Mevdu**, **Muhammed bin el Muhtar eş Şankiti**'nin **Siyaset Fikhi**... isimli cep boyutlu eserlerle yayıncılığa yeni bir renk ve soluk katmıştır adı geçen yayınevi.

Kimi ceplerde sigara paketi, kimisinde banka hesap cüzdanları, banka kartları, para cüzdanları vs. varken, kimi ceplerde de mühim bir kitabın vakarlı ve dimdik duruşu gıpta edilesi bir durum değil midir?

Bir kitap, bir elin ulaşabildiği, bir vakti kuşatabilmek için en yakın ve en uygun yerde ise o kitap, en iyi, en değerli ve en nasipli kitaptır, diyebiliriz gönül rahatlığıyla.

Okuyarak içimizi, kalbimizi ısıttığımız, düşüncemizi ve fikirlerimizi ısıttığımız kitap, dergi ve benzeri eserlerle dışımızdakilere de örnek olmak, mesaj vermek ne güzel bir davranıştır. İnsanların toplu bulunduğu ortamlarda onlarca belki yüzlerce cep telefonunun veremeyeceği mesajı, küçük bir kitap anlı ve şanlı halde verecektir.

Kitab'ı hayatın merkezine alanlara **Selam**, izzetli okuyuşlara devam... Fırsatını buldukdan cebinden ya da çantasından çıkardığı kitabı ve dergiyi okuyarak vaktini bereketlerin sayısının çoğalması duasıyla...

Okumak...

Taşkın ÖNEL

Okumak, entelektüel bir olgunun vazgeçilmez parçası mıdır yoksa âlemleri var eden bir ilahın zihinlere nakşolunan ilk emri midir? İnsan, böyle bir çabanın içerisinde hangi saiklerle dâhil olur yahut bu eyleme neden ihtiyaç duyar? Hiçliğin zifiri karanlık girdabından var oluş sahnesine çıkan evrenin sonuncu ama en kıymetli parçası olan beşerin, insan olma gayretinin bir neticesi olarak değer buldu okumak. Öyle bir değer ki insanı, hayvandan daha aşağı olan seviyesizlikten yaratılmışların en şerefli payesine bir anda yükseltti. Sonsuzluğun devasa âleminde, bir zerre mesabesinde olan âdemoğlunu seviyelerin zirvesine taşıdı. Bütün âlemlerin, istifadesine sunulduğu insanın, kendisini tanıması, dünyaya neden gönderildiğini anlamlandırması ve nihayetinde bunu anlaması, yine okumak marifetiyle olmuş ya da en azından bu amaca hizmet etmiştir.

Okumanın asli fonksiyonu ile tanışmak isteyen yani hayatı, varlığı sorgulama yolunda ilerlerken kendisine yararı dokunacak ipuçlarını, bilgileri bulmayı arzulayan birinin okuma eylemi, bu dar alanda sıkışıp kalmamalıdır. Okumanın alanını çeşitlendirmek, farklı okumalar gerçekleştirmek gerekir.

nın ötesine geçmesi gerekir. Bireyin, hayat denen meşakkatli imtihanının bütün evrelerini tanınmasına, bu evreleri teker teker geçmesine, başarılı sonuçlar elde etmesine katkı sağlaması gerekir. Salt vakit geçirmek, boş vakitleri doldurmak için yapılan okumaların, okuyucusuna bir fayda sağladığı pek söylenemez. Zira dünyevi arzularla kuşatılmış bir sevda masalını yahut fiziki

âlemin hiçbir köşesinde karşılaşma ihtimalinin olmadığı fantastik bir kurguyu okumanın kimseye katkısı pek olmaz. Bu tarz kitapların okunması ancak okumaya yeni başlamış ve bu alışkanlığı yerleştirmek için uğraşan birinin işi olabilir, olmalıdır da. Ancak okumanın asli fonksiyonu ile tanışmak isteyen yani hayatı, varlığı sorgulama yolunda ilerlerken kendisine yararı dokunacak ipuçlarını, bilgileri bulmayı arzulayan birinin okuma eylemi, bu dar alanda sıkışıp kalmamalıdır. Okumanın alanını çeşitlendirmek, farklı okumalar gerçekleştirmek gerekir. Yani "klasik" diye dayatılan ancak toz pembe

Okuma eyleminin, bayağı bir alışkanlık olma-

bir dünya, yalancı bir âlem çizen aşk, macera romanlarının ötesine geçmek gerekir. İster tarihin gerçekliklerini ortaya seren bir inceleme eserini okumak olsun ister dünyayı algılama konusunda kaleme alınmış bir yapıtı okumak olsun okuma çeşitlendirilmeli, yaşama farklı pencerelerden bakmanın yolları aranmalıdır. Nitekim okuma alanını dar bir çerçeve ile sınırlandırılanların görüşleri de yorumları da yalın kat olmanın ötesine geçemiyor. Gelişmelerine bu anlamda katkı yapmayan, ufuklarını geliştiremeyen bireylerin yaşamları da kısır bir döngüye mahkûm olmaktan kurtulamayacaktır.

Tüm bunların ötesinde duran bir gerçeklik varsa o da okumanın, tüm kitapların kaynağı, mihenk taşı olan ilahi kitabı, Kur'an'ı kuşatması gerektiğidir. Okumanın, hangi alanda olursa olsun elbette ki insanı etkileyen bir yönü vardır. Ancak nasıl ki hayatın asıl anlamı, bir olan Allah'a kulluk etmektir, tüm okumaların da nihai hedefinin Kur'an olması gerekir. Yani Kur'an'ı anlamak, hayata tatbik etmek noktasındaki kişiye yardımı dokunmalıdır, okunan kitapların. Aslan payı bu tür bir okumaya ayrılmadığı zaman amaç, tam anlamıyla hâsıl olma-

miş olacaktır. Bir şeyler yarım kalmaya devam edecektir. Öyle ya kâinatın tek sahibi olanın, bizler için hayatı kolaylaştırmak maksadıyla gönderilen yüce kitabını okumamak, diğer bütün eylemlerimizi olduğu gibi okumalarımızı da ebter kılacaktır. Bu çabaların da yalancı dünyanın süslü, cazibedar hülyalarına kapılmaktan başka bir neticesi elbette olmayacaktır.

Farklı konuları merak edebiliriz, değişik alanlara ilgimiz olabilir tabii ki. Bunlara yönelik çabalar içerisine girebiliriz; ancak her neye yöneliyorsak yönelelim, bütün bu gayretlerin yanına Allah'ı tanımayı ekleyemiyorsak dünyanın büyüğü ve yalancı akışına biz de kapılmışız demektir. Sonu herkesçe malum olan bu dünyanın gidişatına bir anlam katmak isteyen herkesin bilmesi ve yapması gereken şey, okumayı asıl kaynağına yöneltmektir; yani yüzümüz Kur'an'ın olmadığı bir tarafa gömülüp kalmalı, oralarda ömrümüzü heder etmemeliyiz. Yoksa boş bir uğraşın içine saplanıp kalırız ve ömür dediğimiz koca yalan, yok olup gider. Aslında hakikat tek ve apaçık: Oku, yaratan Rabb'inin adıyla!

Gafleti İzale

Sümeyye DEMİRCİ

Düşünmek, aklın mahsulü, Allah'ın insana bahsettiği nimetidir. Rabbimiz, kulluk kitabımızda birçok ayette "düşünmez misiniz, akletmez misiniz" buyurur. Düşünmek, fikri harekete geçirme eylemidir. İnsanoğlu, düşünen, akleden ve o çerçevede yanılma oranı daha az olan bir varlıktır. Düşünmeden yaptığımız şeylerin sonu, hep pişmanlık olan rastgele yapılmış, pişmemiş duygulardır. Oysa düşünmek dediğimiz kelimenin, ıstılahtaki anlamı **"Tefekkür"dür.**

Akıl, insana verilmiş en büyük nimettir; ondan sonra da ilim gelir. İnsan, bu ikisiyle düşüncede yoğunlaşır ve bu ikisiyle hayatını güzelleştirip olumlu ya da olumsuz kararlar alır, sorumluluk yüklenir ve o sorumluluklarla mükellefiyet kazanır. Ne güzel bir varlıktır insan; Rabbi onu ne kadar öz kelimelerle sunmuştur bize: **"Biz, insanı en güzel biçimde**

Her ne zaman insanoğlu vahyin potasında erir, Allah Resulü'nün idaresine girip de beyin istilasından, kuşatmasından kurtulursa işte o zaman esaret zincirleri çözülür. Bu sebeple mühtedi, hidayetinden sonra aklı, düşünce yapısı değişir ve o, sanki önceki kendisi değildir.

yarattık".¹ Biz, insanın yaratılış amacını gerçekleştirmesi için ihtiyaç duyduğu her türlü zihni ve bedeni özelliklerle donatarak, varlık mertebelerinin en yükseğine çıkabilecek bir yetenek ve kapasitede yani olması gereken en güzel biçimde var ettik.²

O zaman Rabbimizin bizim üzerimizde murat ettiği hedefi gerçekleştirmek

için bize verilen ömür gibi mahdut bu zamanı, düşüncelerimizi yorarak, halifeliğimizin gereğini ortaya koymalı insanlık için faydalı şeylerin öncüsü olmalıyız.

Her yönden donanımlı yaratılmış olan insanın yapması gereken de o donanımı gün yüzüne çıkarmak, zihni sondajlamaları güzel yapmak ve Allah'ın kullarına, vahyin ve sünnetin eşliğinde üretken bir varlık olduğunun gereğini

1 Tin Suresi, 4

2 Mahmut Kısa, Kur'an Meali

yerine getirmektir.

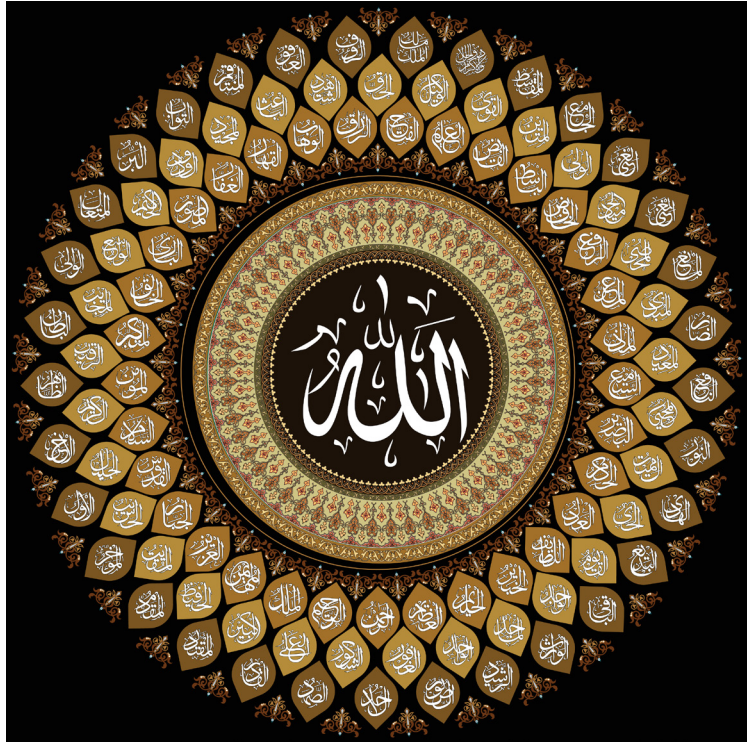
Yolumuzu aydınlatan delillerimiz olan *Vahyin ve Sünnetin* ışığında yürürsek, çağlar üstü verilere bakmamız bize yeter. Rabbimiz, ne güzel buyurmuş; **“Biz, onları, emrimiz uyarınca insanlara doğru yolu gösteren birer rehber kıldık”**³

Peygamberimizin (*aleyhisselam*) buyurduğu gibi; **“İslâm’da iyi bir çığır açan kimseye, bunun sevabı vardır. O çığırda yürüyenlerin sevabından da kendisine verilir. Fakat onların sevabından hiçbir şey noksanlaşmaz. Her kim de İslâm’da kötü bir çığır açarsa, o kişiye onun günahı vardır. O kötü çığırda yürüyenlerin günahından da ona pay ayırılır. Fakat onların günahından da hiçbir şey noksanlaşmaz.”**⁴

Subhanallah! Elbette ki yaratan yarattığını (kullarını) daha iyi bilir ve rol model olarak hidayetin öncüsü olan Peygamberine de o varlığın neler yapabileceğini de öğretmiştir.

Biz Müslümanlar, beşeri ideolojilerin içinde büyümüş ve o ideolojilerin az da olsa etkisinde kalmış olanlarız. Bu ideolojiler, insanları vatandaşlık tornasından aynı kafayla mezun eder, edemediklerinin hakkından gelmeye de kendisini adar. Bu sebeple bizler, beyin üretimimizde hep atıl kalmışızdır; üretmekten uzak tutulmuş, kendine verilmiş olan kapasitesinden habersiz, her zaman yapılmış projelerin uygulayıcısı olarak hayatını idame ettirmeye alıştırılmış bir kitle olarak yaşatılmışızdır.

Her ne zaman insanoğlu vahyin potasında erir, Allah Resulü’nün idaresine girip de beyin

istilasından, kuşatmasından kurtulursa işte o zaman esaret zincirleri çözülür. Bu sebeple mühtedi, hidayetinden sonra aklı, düşünce yapısı değişir ve o, sanki önceki kendisi değildir.

Kitab-ı Mübin’de Rabbimiz (*subhanehu ve teâlâ*), toplumları, medeniyetleri iki başlıkta bize anlatır: İslam ve Cahiliye. Cehaletin babası Ebu Cehil, çağının okumuş edebiyatçılarından, eli kalem tutanlardandır. Öyle olmasına rağmen Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem-, ona, “cehaletin öncüsü, destekçisi” manasında bu ismi vermiştir.

Biz Müslümanlar; hayrın, hayırlı düşünce ve fillerin öncüsü olup hangi çağ ve hangi coğrafyanın adamıysak o çağda çığırlar açmalıyız.

Çok temiz, izzetli bir geçmişimiz var. Tarihi tedeubbür üzere okursak düşüncelerini hayata geçiren ve öncü olan atalarımızdan binlerce örnek buluruz. Onların düşünceleri hürdü. İnsanın bedeni mahkûm olabilir ama düşünceleri, duyguları asla; eğer akılları istila edilmemişse. İşte onlardan; Sahabîler, Tabiîn, Etbau’t-Tabiîn (Selef)... Ve onların takipçilerinin hayatlarına

3 Enbiyâ Suresi, 73

4 Müslim, Zekât 69. Ayrıca bk. Nesâî, Zekât 64

vakıf olunca hayretler içinde kalıyoruz. Ne büyük mütefekkirler ve eylem adamları yetiştirmiş bu dava.

İslâm dininin tebliğinden sonra Peygamber Efendimizin (s.a.v.) işaret ve teşvikleriyle dinî ilimlerin yanında fen ve matematik gibi müspet ilimlere de büyük önem verilmiştir. İslâm dünyasında, özellikle sistemli ve etkili çalışmaların Abbasi Halifesi Harun Reşid devrinde hız kazandığı söylenebilir. İslâm âleminde yetişen ve bütün dünyayı etkileyen meşhur İslâm âlimleri de bu devirde ortaya çıkmaya başlamış ve bilime çok büyük katkılar sağlamışlardır.

Cabir bin Hayyân: Birçok bilim adamı tarafından modern kimyanın kurucusu olarak kabul edilir. Bir eczacının oğlu olan Cabir'in kimyaya en büyük katkıları arasında metallerin yapısı konusundaki tespitleri yer almaktadır. Bunlar, çok az değişiklikle modern kimyanın başlangıcı sayılan 18. yüzyıla kadar ulaşmıştır.

İmam Cezerî (Rahimehullah): Dünya tarihinde bilgisayarın temeli olan sibernetiğin kurucusu olarak tanınır. Bilindiği üzere sibernetik; haberleşme, kontrol, denge kurma ve ayarlama ilmidir. Bu ilim, gerek insanlarda gerekse makinelerde karşılıklı bilgi alışverişi, kontrol ve denge durumunu incelemekte ve bu sistemi geliştirmeye çalışmaktadır. Bu ilmin gelişmesiyle bugün elektronik beyinler ve otomasyon denilen sistemler ortaya çıkmıştır.

Harezmi: Yapmış olduğu seyahatler, incelemeler ve tercümelerle Harezmi, matematik ilmini halka anlatabilecek durumda düzenleyerek **cebiri** ilmini kurmuştur. Ayrıca dünya, sıfır rakamını ilk defa Harezmi'nin *Kitâbü'l-Muhtasar fî Hisâbi'l-Cebr ve'l-Mukâbele* kitabıyla tanımıştır. Daha buna benzer binlercesi... (*Allah'ın rahmeti üzerlerine olsun*). Bugün geçmişini bilmeyen, cahil bırakılmış bu ümmete, insanları icatlarıyla aydınlatanların kâfir bilim adamları olduğu empoze edilmiştir. Ümmet içinde bazı insanların bu eziklik psikolojisiyle geçmişi bil-

mediklerinden kâfirlere nasıl övgüler yağdırdığını görürsünüz. Müslüman bilim adamlarının, insanlığı faydalandıran bu deha insanların icatları, hep kâfirlere mal edilmiştir.

Tarık bin Ziyad: Bu muhterem insanların ne işi vardı. Tâ kıtalar arasında onlar atıl olmayan hayırlar üretenlerdi. Mesela Cebelitarık Boğazı, Akdeniz ile Atlas (Atlantik) Okyanusu'nu birleştiren, Avrupa ile Afrika kıtalarını ayıran boğazdır. Adını, İslam komutanı Tarık Bin Ziyad'dan alan boğaz, 60 km uzunluğunda, 44 km genişliğinde ve 426 metre derinliktedir; kıtaları, İslam'ın öncüleri kölelikten kurtararak hürleştirmişlerdir.

Hulasa biz; öncü, vasat, övülmüş **Muhammed (aleyhisselam)** ve getirdiği çağlar üstü hayat nizamıyla değer kazanmış, O'nun izzetiyle çağlara hâkim olmuş bir ümmetiz. Nübüvvetle başlayan bu kutlu yolun yolcuları; hep akıllı, aklını kullanan ümmetin ve insanlığın yararına düşünen, akleden, üreten aktif insanlardır. Hangisinin hayatına baksanız kitlelere yol açmış, izzet sahibi insanlar görürsünüz. Sebebi; gözün ışığı nasıl aydınlıksa aklın ışığı da vahiydir ve o vahyin tatbikatçısı Efendimiz Önderimiz Muhammed'e (*Aleyhisselam*) ittibada bulmuşlardır.

O'nun yolunun müntesipleri olarak bizler de atılıktan kurtulup, hidayetini gönderilmiş olan ışığıyla silkelenerek ayağı kalkıp öncelikle fert, ümmet ve insanlığın kurtuluşu olabilecek gelişmelere imza atmamızdır.

Hasan Basri (*Rahimehullah*), ne güzel söylemiş; "Tefekkür, sana, iyi ve kötü fiillerini gösteren bir aynadır. Hakkın aynasıyla bakıp gafletin izalesi için var gücümüzle bu kutlu yolda yerimizi almamızdır. Velew ki o yolda tek kalsak da...

En **Emin** olana emanet olunuz.

Düşünmek ve Kabullenmek

Servan ÖZBEY

Müslümanların, s o n dönemlerde kendini en çok uzaklaştırdığı ve yalın bir hale getirdiği fikir üretmek durumu, etkisini bir hayli yitirmiştir. Çünkü Müslümanlar olarak birbirimizi kabullenmek ve fikir duyarlılığı içerisinde olabilmek bizlere fazla uzak. Çözümler üretmemiz gereken başlıca vasıflarımız varken; mesela ümmet olabilmek gibi veya tebliğ gibi bunları yapmıyor ve kendimizi başka alanlara yönlendirip kendi doğrularımızın düsturu ile hareket eder olduk. Hâlbuki ümmetin içinde bulunduğu şu durumda, gençlerin İslam'dan uzaklaştığı toplumun ıslah ihtiyacı olduğu bu dönemde Müslümanların çözümleri ortak bulması gereken bir çağdaydık.

Davet, tebliğ, birliktelik gibi kavramlar şu an bizlere fazlası ile uzak. Hâlbuki bu durumların bizdeki önemi ile yüzleşebilmenin tek gerçek çözüm noktası, sahîh bir tefekkürden ibaret idi. Biz Müslümanların, çoğu zaman şapkamızı karşımıza koyarak kaçtığımız benlik doğrularımız ile yüzleşebilmemiz gerekiyordu. Neden bu halde idik? Neden yönelmemiz gereken “davet” ve “ıslah” gibi bizler için önem taşıyan kavramlardan uzağız?

Bizler için ümmet olabilmenin bir mihenk taşı etkisi sağladığını görmez olduk. Yeni fikirler ve İslami açıdan gereken gelişimlere kapalı bir hale gelmiş durumdayız. Kendi içimizde doğru bir taban gördüğümüz çevremiz ve bireysel olarak yeterli gördüğümüz yaşam biçimleri bizi yavaş yavaş bir yeterlilik hissiyatına yönlendirici sebep olmaya başladı.

Davet, tebliğ, birliktelik gibi kavramlar şu an bizlere fazlası ile uzak. Hâlbuki bu

durumların bizdeki önemi ile yüzleşebilmenin tek gerçek çözüm noktası, sahîh bir tefekkürden ibaret idi. Biz Müslümanların, çoğu zaman şapkamızı karşımıza koyarak kaçtığımız benlik doğrularımız ile yüzleşebilmemiz gerekiyordu. Neden bu halde idik? Neden yönelmemiz gereken “davet” ve “ıslah” gibi bizler için önem

taşıyan kavramlardan uzağız?

Kendimizi ne kadar kabulleniyoruz, hatalarımızı ne denli düzeltiyoruz? Ve ölümle ne denli yüzleşiyoruz? Bu sorular, bizler için önemliydi; çünkü bunlar, Müslümanın kendisi ile yüzleşmesi ve düşünmesi, tefekkür etmesi gereken önemli bir husustur. İşimizin vaktimizden fazla olduğu şu dönemlerde kendimizi yeterli görebilmek ne kadar dürüstçe bir yaklaşım idi?

Evet, Müslümanlar! Yeni çözümler bulmalıydık eksiklerimizi kabullenip "Ümmet için neler yapabiliriz?" fikri ile hareket etmemiz gerekiyordu çoğu zaman. Nasihat almalıydık, hatalarımızı görmezden gelmek yerine üzerlerine gidip "yanlışlar, nasıl doğru olabilir" diye sorular yöneltmeliydik. Nasıl ümmetçi olabilirdik? Bunları sormalıydık kendimize. Çözümlerden kaçmanın kolay olduğu bu dönemde yeni bir yol bulmalıydık. Bulamasak bile yoldan çekilmemeli, yola çıkana yoldaş olmalıydık. Kabullenmeliydik artık ecel

bize bir daha yaklaşmadan. Düşünmeli ve yapmakla sorumlu olduğumuz emrolunanı kabullenmeliydik.

DÜŞÜN MÜSLÜMAN

Bir yol varken herkes yola ırak

Düşünmek bizler için nefse tuzak

Ümmet olmak var iken bize bireysellik daha rahat

Toplan artık Müslüman nefes daralmadan

Tebliğe aç iken toplum

Biz kendimize yeter olduk

Arkamızı döndük nefsimize ortakça

Tefekkür et Müslüman son artık yaklaşmadan

Cehaletin Felaketinden İlmin Nuruna; Haydi Okumaya!

Mümine KARAKUŞOĞLU

“Oku, yaratan rabbinin adıyla. O ki insanı alaktan yarattı. Oku, Rabbin kerem sahibidir. O, insana kalemle yazmayı ve bilmediğini öğretti” (Alak, 1-5).

Islam’ın ilk emri olan okumak, insanın hayatında özellikle de Müslümanın hayatında büyük önem arz etmekte, aynı şekilde bir ibadet olarak Müslümanın okuması emredilmektedir.

Peygamberleri milletlere gönderen Rabbimiz, onlara beraberinde okumaları için bir de kitaplar indirmiştir.

Dinimiz, hiçbir zaman cehaleti kabul etmemiş ve cahilliği kınamıştır. Kur’an’da Rabbimiz, “Bilen ile bilmeyen bir olur mu?” buyurmuş, bilgili olmanın, okumanın, araştırmanın

Dinimiz, hiçbir zaman cehaleti kabul etmemiş ve cahilliği kınamıştır. Kur’an’da Rabbimiz, “Bilen ile bilmeyen bir olur mu?” buyurmuş, bilgili olmanın, okumanın, araştırmanın bilmemekle, okumamakla, düşünmemekle aynı olmayacağını ifade buyurmuştur.

bilmemekle, okumamakla, düşünmemekle aynı olmayacağını ifade buyurmuştur.

Okumak, cahilliğin karanlığından kurtarıp, ilmin nuruna kavuşturur. Okumak, esaretten kurtulup, özgürlüğe kavuşmaktır. Okuyanlar, sağlam karakterlere sahip olmakla beraber düşünen, irdeleyen, inceleyen, sorup soruşturan insanlar olduğu için güdülmeye de tahammül

edemezler.

Geçmişten günümüze baktığımız zaman okuyan, araştıran ilmin hakikatini kavrayan milletler, her daim izzetle şereflenmişlerdir. Kendi değerlerine sahip çıkarak gerek dünyevi ilimleri gerekse dini ilimleri öğrenerek kurdukları medeniyetlerle tarihe adlarını yazdırmışlardır.

Okumak, benliğini tanıyıp yaratılış gayesine

ulaşmaktır. Rabbini tanımak, kendini bulmak, hayatı anlamlandırmaktır.

Okumak, bilgili olmaktan öte bilge olmaktır.

Okumak, insanı olgunlaştırır, terbiye eder, bilmediğinin bilgisine vardırır. İnsan, okudukça cehaletini anlar, ancak o zaman okumanın hazzına ulaşır.

Okumak, insanın akli melekelerini geliştirir, zekâyı artırır ve basiretini kuvvetlendirir.

Okumak, Peygamberimizin "Hikmet, müminin yitik malıdır, nerede bulursa onu alsın" ifadesinde buyurduğu üzere yitirdiği hikmeti bulma çabasıdır. Öyleyse yaratan Rabbinin adıyla okumaya başla ey Müslüman!

Evvela okumak, Kur'an'ı anlamaktır. Müslüman, öncelikle kendisi için rehber olarak gönderilen en büyük kitabı, Kur'an'ı okumalı, onu anlamaya çalışmalıdır. Daha sonra Kur'an'da Rabbinin "Sizler için kendisinde güzel örnekler var" buyurduğu rasulü Hz. Muhammed'in (s.a.v.) hayatını okuyup nakşetmek, hadisleri ve sünnetini hayatımıza geçirmek için siyeri nebi okumak...

İbadetle mükellef kılınmış Müslümanlar olarak yapacağımız ibadetlerin rükünlerini hakkıyla yerine getirebilmek için fıkıh, ilmihal okumak...

Geçmişini bilmeyen geleceğine ışık tutamaz anlayışıyla geçmişlerin hatalarını okuyup, tarihi araştırıp geçmişte yaşanan olaylardan dersler çıkararak bugün aynı hatalara düşmemek için tarih okumak... Çünkü tarihî cehalet, insanı köleleştirir, bağımlı yapar. Ali Şeriatî'nin de dediği gibi "Tarih, insan oluşumunun ilmidir." Tarihini bilmeyen topluluklar, kişisizleştirilerek güdülmeye müsait hale gelirler.

Bugün her eline geçeni okuyan, okuduklarını süzgeçten geçirmeyen nesiller;

geleneklerinden, örflerinden kopmuş, nereden, kimden olduğu belli olmayan şekilden şekle giren bukalemunlara dönüşmüşlerdir. Önüne gelen kitabı okumak, okuma değildir ancak zaman israfıdır. Günümüzde, sosyal medyadan, internetten önüne gelen her şeyi okuyarak bilgili kültürlü olduğunu düşünen bilgi kirliliğine maruz kalan nesiller, ne yazık ki bu tehlikenin farkında henüz değiller. Dolayısıyla bu gençlerin kitaplara yönelmesi için çaba göstermek de yine Müslümanların görevi. Nitekim okunulan eserlerin düşünce ve fikir yapısının araştırılması, kaynaklarının süzgeçten geçirilmesi, aynı zamanda okuyucunun kalitesini belirler. Kaliteli bir okuyucu, araştırmadan, her kaynağı bilgi odaklı okumaz. Peygamberimiz de bundan dolayı olsa gerek ki şöyle dua etmiştir: "Rabbim, faydasız ilimden sana sığınırım."

Netice itibarıyla, bizi, varlığımızın gayesini düşündürmeye sevk etmeyen, kişilik ve benliğimize hiçbir katkısı olmayan maddi ya da manevi hiçbir donanıma sahip olmayan ne dünyada ne de ahirette bize faydası olmayan okumalardan uzak durmak gerekir. Öyleyse yazımızı; Peygamberimizin, Allah'ın razı olacağı şekilde okuyanlara, bu manada ilim sahibi olanlara verdiği müjde ile tamamlayalım:

"Melekler, ilim arayanın yaptığından razı olarak ona kanatlarını indirirler. Alime (öğrenen ve amel edene) göktekiler ve yerdekiler hatta sudaki balıklar bile istiğfar ederler. Âlimin abide üstünlüğü, ay'ın yıldızlara üstünlüğü gibidir. Âlimler, peygamberlerin mirasçılarıdır. Zira peygamberler miras olarak ilim bırakmışlardır" (Ebu Davud, Tirmizi).

Öyleyse haydi okumaya...

İnsan Geç Kalır

Rüveyde Bera PALA

Bir şeylerden haz almak için, o şeylerin bize iyi gelen yanını aramalıyız; görmek için uğraşmalı, sevmek için okumalıyız. İçinde taşıdığı vitaminleri tek tek süzmeli, o şeyi artık varoluş aracımız kılmalıyız.

Felsefî bir bakıştan ziyade, hayatı ve bize resmettiği anlardan pay yakalamayı amaçlıyorum bu sözlerimle. Zihne yerleştirilen koskoca kâinatı, yalnızca dağ, taş, bitki, hayvan gibi şeylerle zikretmek, elbette büyük bir hayat kırıklığı oluşturur.

Yaşadığımız evren bunlardan ibaret değildir. Sabahın ayazında yürürken rastladığımız, kaldırımında kıvrılmış uyuyan bir kedi bile bize bir tefekkür sebebi olmalıdır. Bu canlının bu sokakta var olmasının sebebi ne? İnsanların yalnızca sevgi ya da nefret duygularını depreştiren bu canlının, bu mahalleye katkısı ne?

Okumak, yalnızca birden fazla söz öbeğinin

Okumak, yalnızca birden fazla söz öbeğinin birleştiği satırlarda yüzmek -bazen de boğulmak- değildir. Bu eylemi, iki kapak arasına sığdırmak, sözcüklere zulümdür. Okumanın amacı birdir; hayal dünyasında hikmetli bir yolculuğa çıkmak ve yeniden doğacağımız deryâlarda bir seyyah olmak.

birleştiği satırlarda yüzmek -bazen de boğulmak- değildir. Bu eylemi, iki kapak arasına sığdırmak, sözcüklere zulümdür. Okumanın amacı birdir; hayal dünyasında hikmetli bir yolculuğa çıkmak ve yeniden doğacağımız deryâlarda bir seyyah olmak. Ancak bu amacı gerçekleştirmek için elle tutulur bir nesne, her zaman zorunlu olmayabilir. Bazen kanatsız bir kuşu, bazen yapraksız bir ağacı, bazen susuz bir köpeği ve bazen de ruhsuz bir bedeni okumak mümkündür.

Kimi zaman heceleyerek, kimi zaman da üzerinde dura dura okumalıyız hayatı. Her gün üzerinde durduğumuz zemini tek bir sözcükle titretip yerle bir edecek kudrete sahip olan Allah'ı anmalıyız zihnimizde. Zira hayat O'dur; O, hayattır. Kullanına verdiği nefesi alabilecek güçtedir. O'nu ruhumuzla hissetmeli, ruhumuzla görmeliyiz. O'nu ve sahip olduğu her

şeyi içimizde bir yerlerde korumalıyız. Küçük bir darbeye yıkılacak bir yürek taşımamalıyız bedenimizde. Bize bakan, bizde okumalı O'nu, bizde sezmeli O'nun varlığını. Yıkılışa meyilli olmamalı gönüllerimiz, yerin ve göğün her âyetinde dirilmeli, her titreyişinde uyanmalı, silkelenmeli.

Okumalıyız, çünkü Rasulullah'ın (s.a.v.), "Onun güzel kokusu beş yüz sene mesafeden duyulur." dediği cenneti hedeflemek, dünyadan ahirete güzel kokular götürmeyi gerektirir. Okutmalıyız, çünkü Cebrail'in (a.s.), "Tek kişi kalmayıp herkesin ona gireceğinden korkuyorum." dediği cehennemden, insanları âzad etmek için uğraşmalıyız. Göstermeliyiz her bir beyyineyi, uyanışa gerek duyan halkalara. Öğrenmeye ve bilmeye aç insanları, okumanın tadına vardırmalıyız.

Ömer'in (r.a.) İslam'ın kucağına düştüğü andaki gibi, bir şeyler okumak için öncelik temizlenmektir. Geçmişte kalmış, küflenmiş bedeni silkeledikten sonra, kalplerin kilidini açmalı ve kalpleri, okuyacağımız şeylerin sahibi olan Rabb için, yine O'nun kelâmıyla

temizlemeliyiz. Resulullah'ın da buyurduğu gibi: "Kalplerin cilâsı Kur'an okumaktır." Ve en çok temizlenmesi gereken şey, tüm iyi tarafımızı arkasına sıdırdığı kaleler görevi gören kalplerdir.

İnsan, bazen olmayacak şeyler için kendini harap ederken, olması en yüce hakikat olan ölümü unuttur. Yaşamını hep ezbere düzenlerle sürdürür. Kaçınılmaz olan sıkıntılar kendine uğrayınca da, sıkıntıyı verenin alacağını da düşünemediği için çareyi başka kapılarda arar. Tek tek yüzüne çarpılan kapılar biraz aklında hareketlilik oluştursa da, yine geç kalır insan, hep geç kalır. Gayesini bilmekte geç kalır. Dünyasını değil, ahiretini kurtarması gerektiğini kavramada geç kalır. Allah için bir şeyler yapmanın verdiği hazzı tatmakta geç kalır. (Çünkü nefesine ağır gelen bu işler, onu sevaba yönelmez.) Mutluluğunun asıl kaynağını bulmakta geç kalır. Felahının yerde değil, her yerde olduğunu anlamakta geç kalır. İnsan, okumakta değil, "yaradan Rabbinin adıyla okumak"ta geç kalır.

Müslümanca Duruş

Genç BİRİKİM

1. Hangi hal üzere olursak olalım dinimiz İslam'dır. Bu dinin önüne ya da arkasına herhangi bir takı ya da ek getirmek durumunda olmalıyız. Yani layt İslam, ılımlı İslam, radikal İslam, demokrat İslam, liberal İslam gibi... Çünkü İslam, eksik değil ki başka dinlerle tamamlansın; İslam tamdır, Rabbimiz tarafından tamamlanmış (Maide, 5/3) bir dindir. Dolayısıyla bu konudaki duruşumuzu her halükârda korumalıyız. Dinimiz İslam, ismimiz Müslüman'dır. Çünkü Rabbimiz, bize 'Müslüman' (Hac, 27/78) ismini vermiş ve din olarak da 'İslam'ı (Maide 5/3) seçmiştir.

2. İbadetimizi, ubudiyetimizi sadece ve sadece Allah için yapmalıyız. Hiç kimseyi azıcık, zerre miktar da olsa, kim olursa olsun, boyu posu, büyüklüğü, gücü ne olursa olsun hiç kimseyi, hiçbir varlığı Allah'a ibadet konusunda eş koşmamalıyız. İbadetimizi yalnızca O'na tahsis etmeliyiz (Fatiha, 1/5; Beyyine, 98/5). Çün-

kü ezel ve ebed olan, es-Samed olan (İhlas, 112/2), her şeyi yaratan ve var eden, doğmamış ve doğurmamış olan (İhlas, 112/3), hüküm verenlerin en iyi hüküm vereni (Maide, 5/50) ve bize şah damarımızdan daha yakın olan O'dur (Kaf, 50/16).

"Onlara, dini yalnız O'na has kılarak ve hanifler olarak Allah'a kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekât vermeleri emrolunmuştur. Sağlam din de budur" (Beyyine, 98/5).

"Her kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa iyi iş yapsın ve Rabbine ibadette hiçbir şeyi O'na ortak koşmasın" (Kehf, 18/110).

3. Namazlarımızı asla aksatmayalım. Çünkü namaz, bizi diri tutan, canlı hale getiren en önemli amellerdendir. Hiçbir vakit ve hiçbir şekilde tembellik ya da başka gerekçelerle namazı terk etmeyelim. Nasıl olsa genciz, daha çok zamanımız var, daha sonra kılarız sözleri sadece şeytanın vesvesesi olduğunu bilelim. Namazla dirilelim, namazla Allah'tan yardım isteyelim (Bakara, 2/45, 153). Namaz insanı her türlü kötülük ve fahşadan alıkoyan (Ankebut, 29/45) önemli bir ameldir.

Namazlarımızı mümkün olduğu kadar cemaatle bilinçli ve farkında olarak kılmalıyız. Namaz kıldığımız her vakitte, Allah'ın huzurunda olduğumuzu asla unutmamalıyız. Dualarımızı, namazlarımızı sadece ve sadece Allah için yapmalıyız. Bunun için tembellik yok, üşenmek yok; çünkü bunlar, münafıkların özelliklerindedir. Namazlarımızı zayi etmeyelim (Merem, 19/59).

4. İslam'ı insanlara davet etme metodumuz, Nebevi Metod'dur. Bu metodun; zamanın, şartların, ihtiyaçların, teknolojinin değişmesiyle değişmeyecek ve Kıyamete kadar devam edecek metodudur. Kur'an'ın indirilişi nasıl Rabbani ise bunun yani Kur'an'ın insanlara ulaştırılış tarzı da Rabbani'dir.

Müslümanca yaşamak ve İslami ortamı oluşturmak için davet görevimizi bütün zorluk ve sıkıntılara rağmen devam ettirmeliyiz. Bunun için Hz. Peygamber'in siretini (Bir kimsenin içi, hali, hareketi, ahlakı. İnsanın tutmuş olduğu manevi yol) ve siyerini (iyi ya da kötü tutulan yol, hayat tarzı, gidişat), davet metodunu çok iyi öğrenmeliyiz. Hz. Peygamber'in hayatı, mücadelesi ve yöntemi bilinmeden gereği gibi davet görevi yerine getirilemez. Bugün davet ve tebliğ konusunda çektiğimiz sıkıntıların temelinde bu bilmezlik yatmaktadır. İki üç kitap okuyan, kendisini allame biliyor ve yaptığı davet sonucunda nice çamlar deviriyor ama far-

kında değildir.

5. Her işimizi istişare etmeliyiz. Ticaretimizi, evliliğimizi, yeni iş kurmayı vb. her konuda istişare etmeliyiz. İştiaresiz iş yapmamalıyız. Müslümanların işleri kendi aralarında şura ile yapılır (Şura, 42/38; Al-i İmran, 3/159). Çünkü istişarede rahmet vardır. Aynı zamanda Hz. Peygamber'in bir uygulamasıdır.

6. Mü'minlerin temel özelliklerinden birisi de ahdinde durmaktır (Mü'minun, 23/8). "Şüphesiz, Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir karşılığa değişenler var ya, işte onların ahirette bir payı yoktur. Allah, kıyamet günü onlarla konuşmayacak, onlara bakmayacak ve onları temizlemeyecektir. Onlar için elem dolu bir azap vardır" (Al-i İmran, 3/77). En çok ihmal ettiğimiz konulardan birisi de budur. Ruhlar âleminde öncelikle Allah'a ahid vermişiz (A'raf, 7/172). Öncelikle uymamız gereken, yerine getirmemiz gereken ahid elbette ki budur. Aslında bu ahdimizi yerine getirdiğimiz zaman diğer ahidleri de kolaylıkla yerine getirmiş olacağız.

7. İslami mücadele, yazlık ya da kışlık yani mevsimsel bir mücadele değildir. Sadece öğrenci iken, okulu bitirene kadar, işe girene ya da evleninceye kadar veyahut genç iken veya emekli olduktan sonra verilecek bir mücadele değildir. Bu mücadele hayatı/ömrü bütünüyle içine alacak bir mücadeledir. 100 metrelik koşuya çıkılmayı gerektiren bir mücadele de değildir. Bu mücadele maraton koşusu gibi ölünceye kadar devam edecek bir mücadeledir. Her konuda olduğu gibi bu konuda da "bir elime güneşi, bir elime ayı verseniz bile ben bu davadan vazgeçmem" diyen bir peygamberin duruşu ve tavrı örneğimiz olmalıdır. Ebu Talib'in de himaye etmekten bütünüyle vazgeçtiğini düşündüğü ve kendisini himaye eden hiç kimsenin etrafında kalmadığını bildiği bir anda bile geri adım atmamış, susmamış, davasından dönmeyerek mücadelesine devam etmiştir.

Asla umutsuz olmayacağız. Yanımızda hiç kimse kalmasa da tek başımıza kalsak da ya da düne kadar yanımızda olanlar, bize yol gösterenler, hocalar, üstadlar ayrılırsalar ve hatta davadan dönseler de bizler, bildiğimiz hak yoldan asla dönmemeliyiz. Kötü örnek bize hiç mi hiç örnek olmamalıdır. Ailemiz bizi reddetse, dost bildiklerimiz yanımızdan uzaklaşsa da bu, bizi umutsuzluğa asla sevk etmemelidir. Hz. Nuh (as), 950 senelik bir mücadele kendisine iman edenlerin sayısı bir aile fertleri olmasına ve her doğan küfür ve fücur üzerine doğmasına; Hz. İbrahim (as) babası ve ailesinden, kavminden uzaklaşmasına ve 'tek başına ümmet' (Nahl, 16/120-121) olarak kalmasına, ateşe atılmasına ve Hz. Muhammed (as) kendisine ve arkadaşlarına işkence yapılmasına, şehid edilmelerine rağmen 'sizin dininiz size benim dinim bana' (Kafirun, 109/6) diyerek umudunu kaybetmemiş ve mücadelesine aynı aşk ve şevkle devam etmiştir.

Bu mücadelede kızmak yok, küsmek yok, si-

nirlenmek, bağırarak, çağırmak, dedikodu yapmak, gıybette bulunmak da yok. İşsizken de, çalışırken de, bekârken de, evli iken de, gençken de, ihtiyarken de verilecek bir mücadeledir. Aksamadan, aksatılmadan, ara vermeden, gücümüz yettiği oranda verilecek bir mücadeledir.

8. Zamanımızı çok iyi değerlendirmeliyiz. Eskilerin deyimiyle 'vakit, nakittir.' Geçen zamanı bir daha yaşamak mümkün değildir, yarını/geleceği yaşamak da bizim elimizde değildir. O halde içinde bulunduğumuz an'ı yani şu anı çok iyi değerlendirmek ve an'ın gereği olarak ne gerekiyorsa ertelemekten onu yapmamız gerekmektedir.

9. Gereksiz tartışmalara girmemeliyiz. Bizler, işimize bakmalıyız. Çünkü yapacağımız çok iş var. İçinde yaşadığımız İslam coğrafyası tam anlamıyla bir yangın yerine çevrilmiş, insanlarımız, çocuklarımız, bebeklerimiz katledilmekte, kadınlarımız tecavüze uğramaktadır. Bunlara seyirci kalamayız, kalmamalıyız. Birbirimizle uğraşarak vaktimizi ve enerjimizi boşuna tü-

ketmemeliyiz. Bunun da bir vebal olduğunu bilmeliyiz.

10. Her konuda ciddi olmalıyız. Ciddi olmaktan kasıt, somurtkan, asık suratlı olmak değildir. İşimizde, okulumuzda, ilişkilerimizde ve inancımızda ciddi olmalıyız. Muhataplarımızı ciddiye almalıyız ki onlar da bizleri ciddiye alsınlar. Verdiğimiz sözü mutlaka yerine getirmeliyiz. Bilmeliyiz ki, verdiğimiz her söze, her ahde sadece söz verdiklerimiz değil, aynı zamanda Allah da şahitlik etmektedir.

11. Çok okumalıyız. Ama önce İslami temel kitapları okumalıyız. Bu kitaplar bizde kalıcı bir bilinç oluşturmalıdır. Kur'an'ı, her gün az da olsa meali ile birlikte okumalıyız. Yüzünden de okumak güzeldir. Ama daha güzel olanı; Kur'an'ı anlayarak, düşünerek okumaktır. Elbette sadece okumak ve anlamak da yeterli değildir. Mutlaka okuduğumuz ve öğrendiklerimizi pratiğe aktarmaya çalışmalıyız.

12. İslam'ı bilmek yetmez. Anlamak da yet-

mez. Hatta şuurlu, bilinçli olmak da yetmez. Bugün İslam coğrafyasında olup bitenler; katliamlar, tecavüzler, saldırılar, işgaller karşısında acı duyulmuyorsa, tepkisiz, hissiz, heyecansız, duygusuz, duyarsız olunuyorsa ya da geçici bir acıdan sonra unutuluyorsa bu, imanın zayıflığını göstermektedir. Oysa yapılması gereken, onların acılarını duymak ve bu acıyı dindirmek için ne yapılması gerektiği üzerinde kafa yormak gerekmektedir. Bu konuda Peygamberî duruşu, Nebevî duruşu tekrar hatırlamamız gerekmektedir. Güç yetmediği zaman Yasir ailesine "Sabret ey Yasir ailesi" sözü ve uyarısı, bizim için de bir söz ve uyarı olmalıdır. Ama bu sözden ve uyarıdan sonra âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber (as), boş durmamış, gece gündüz mücadelesini devam ettirmiştir. "Dinlen ey Allah'ın resulü" diyen Hz. Hatice'ye (ra) "Dinlenmek vakti geçti ey Hatice" demiştir. Gelmiş ve geçmiş günahları affedilmiş olmasına rağmen dinlenme vakti geçen Peygamberin yanında, kendimizi ve boşa geçirdiğimiz vakitlerimizi düşünmeliyiz.

Devasa Sel Felaketi ve Pakistan'ın Yok Oluşu

Farrah NAZ
Al Jazeera English, 28.10.2022
Çeviren: İsmail CEYLAN

Pakistan'daki sel felaketi ülkeyi uçurumun eşiğine getirdi. Bu seller, COVID-19 pandemisi, yükselen enflasyon ve ülkenin 60 yılı aşkın süredir karşılaştığı en şiddetli sıcak hava dalgasının akabinde gelişti.

Eylül ayında gerçekleşen ziyaretinde, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri

António Guterres, "daha önce bu ölçekte bir iklim felaketi görmediğini" söyledi. Ama korkunç gerçek şu ki, bu kriz sadece bir başlangıç. Pakistan'da sel felaketinin doğurduğu bir başka büyük kriz ise gıda denetimi ve güvenliğinin yok olmasıdır. Pakistan, zaten dünyada en yetersiz beslenen ülkeler arasında. Son haftalarda tüm tedarik zincirinin zarar görmesiyle birlikte, ülkede özellikle kadınlar, gençler ve çocuklar arasında yetersiz beslenmeye bağlı ölümlerin artmasından endişe ediliyor.

Tedarik Problemleri

Pakistan'da 81 bölgede toplam 78.000 km² (30.000 mil kare) tarım arazisi sular altında kaldı. Bu, Çek Cumhuriyeti'nin tamamından daha büyük bir alan. Hükümete göre, ülke genelinde mahsulün yüzde 80'inden fazlası zarar gördü. Ülkede tüketilen gıda maddelerinin önemli bir bölümünü üreten Sindh eyaleti, bu durumdan en kötü etkilenen bölgelerden birisi.

Pirinç, soğan, domates ve diğer sebzelerden

Pakistan'ın Çek Cumhuriyeti'nden daha büyük tarım arazileri sular altında kaldı. Taze mahsuller gecikiyor, tedarik zincirleri bozuluyor ve artık açlık baş gösteriyor.

oluşan binlerce hektarlık alandaki mahsul yok oldu. 6.000 km'den (3.728 mil) fazla yol ve köprü hasar gördü ve selden kurtulan ürünlerin taşınmasında önemli aksamalar oluştu.

Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC) ve ortakları tarafından Eylül ayında yapılan bir değerlendirmede, Hayber Pakhtunkhwa

bölgesinde görüşülen kişilerin yüzde 70'inden fazlasının, bırakın temel gıdaları, herhangi bir yiyeceğe erişmekte zorluk yaşadıkları bildirildi.

Gıda Fiyatlarının Kontrolü

Birleşmiş Milletler, sellerden kaynaklanan ekonomik kaybın 40 milyar dolar gibi muazzam bir rakam olduğunu tahmin ediyor. Bu ekonomik kayıp, sel felaketinden önce Temmuz ayında neredeyse yüzde 25'lik artışla, 14 yılın en yüksek seviyesine çıkan enflasyonla sarsılan bir ülkede gerçekleşti. Şimdilerde daha da kötü senaryolar bekleniyor. Etkilenen bölgelerdeki gıda fiyatları, sadece birkaç hafta içinde üç ila beş kat arttı.

Komşu ülkelerden, özellikle Afganistan ve İran'dan sebze ithalatı kesinlikle yardımcı olacaktır. Bununla birlikte, hükümetin tedarik zinciri boyunca fiyatları sıkı bir şekilde düzenlemesiyle, herkes için, özellikle de en savunmasız olan mağdurlar için temel gıdaların satın alınabilir durumda kalması sağlanacaktır.

Bu durum, sadece dünyanın sekizinci en büyük buğday üreticisi olan Pakistan'da sorun yaratmıyor. Ülkenin üçte biri sular altındayken, normalde Kasım ve Aralık aylarında gerçekleşen buğday ekimindeki gecikmeler kaçınılmaz görünüyor. Sel sularının boşaltılması ve toprağın gençleştirilmesi en az birkaç ay sürecektir.

Temmuz ayında Pakistan, Dünya Gıda Programı'nın Afganistan'daki yardım çabalarına yönelik 120.000 ton buğday satmayı kabul etti. Pakistan, ayrıca Afganistan'a yiyecek göndermek için önemli bir geçiş yolu. Ancak BM, Eylül ayında yaptığı uyarıda, sellerin Pakistan'ın denize kıyısı olmayan komşusuna yardım ulaştırmayı çok daha zor hale getirdiğini söyledi. Afganistan, şimdiden eşi görülmemiş düzeyde açlık ve gıda kıtlığıyla karşı karşıya.

Yeniden İnşa Hemen Başlamalı

Hem kırsal hem de kentsel alanlarda en az 33 milyon insan selden doğrudan etkilendi. Kırsal bölgelerde, hükümetin çabalarıyla, kışlık mahsullerin ekimi için tarım arazilerinden sel sularının hızla boşaltılması gerekiyor. Bu tedbir, ülkeyi uzun süreli bir gıda güvenliği krizine girmekten kurtaracaktır. Ayrıca hükümet, kentsel alanlarda, ithalat maliyeti ve tedarik zinciri kesintilerinden kaynaklanan fazla fiyat artışlarını kontrol etmelidir.

İnsanların el arabalarında yiyecek sattığı

pek çok gayri resmi pazar veya düşük gelirli bölgelerde çamur yapılardan yapılmış küçük dükkanlar, orada çalışanların geçim kaynaklarıyla birlikte tamamen yok oldu. Hükümetin bu pazarları rehabilite etmesi ve onları gelecekteki felaketlere karşı daha dayanıklı hale getirmek için daha iyi bir altyapı oluşturması gerekiyor.

Gelecek Belirsiz

Tabii ki bu yıkıcı sel baskınlarının temel nedenlerinden birisi, Küresel Kuzey'in yüzyıllardır iklimi orantısız bir şekilde kötüye kullanmasıdır. Dolayısıyla önde gelen global bağışçılar öne çıkmalı ve acil yardım için BM ve Pakistan hükümetinin 816 milyon dolarlık yardım çağrısına yanıt vermelidir.

Ancak mevcut kriz geçtikten sonra bile Pakistan için görünüm korkunç. Dünya Bankası'nın 2021 İklim Riski Ülke Profilinde, Pakistan için önümüzdeki 10 yıldaki tahminlerde "pamuk, buğday, şeker kamışı, mısır ve pirinç dâhil olmak üzere birçok temel gıda ve mahsulde verim düşüşleri" olacağı bildiriliyor.

Pakistan, keskin bir yol ayrımındadır. Global güçler, Pakistanlıların boğulmasına veya aç kalmasına göz yumarlarsa mevcut felaket, büyük göç dalgalarıyla onları da etkileyecektir.

İmtihan ve Sabır

Emrah DOĞRU

Sabır, Allah'ın rızasını kazanabilmek ve onu razı edebilmek için bütün sıkıntılara, dertlere, acılara katlanma, nefsi arzulara hâkim olma, her türlü zorluğa göğüs gerip ilahi buyrukları yerine getirmektir.

Rabbimizin uyarılarına kulak verelim: **“And olsun ki sizi biraz korku ve açlık; mallardan, canlardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. (Ey Peygamber!) Sabredenleri müjdele! O sabredenler, kendilerine bir belâ geldiği zaman, ‘Biz Allah'ın kullarıyız ve biz O'na döneceğiz’ derler”** (Bakara 155-156).

Sabır, insanın kendi keyfine, arzularına, kafasına göre yaşamak değil, Rabbimiz neyi emretmişse, neyi yasaklamışsa ona uymak ve mücadele etmek demektir. Sabır, acele etmek değil, “bir an önce olsun artık, dayanamıyorum yeter artık” demek değil, her türlü zor şart altında kimseyi incitmeden, kırmadan,

Sabır, Allah'a şeksiz ve şüphesiz teslim olmaktır. Rabbimizin emirlerine itaat etmek demektir. Namaza bahane uydurmadan vaktinde kılmak, orucu hastalık bahanesi uydurmadan tutmak, tesettüre riayet etmek, İslam için çalışmaktır.

aşağılamadan yasaklardan beri olarak beklemektir. Sabır, bir yakınımız vefat ettiğinde kendimizi haramlara kaptırmadan, Allah'a isyan etmeden “neden bizim başımıza geldi, başka insan kalmadı mı, neden böyle oldu?” demeden, Allah'a baş kaldırmadan beklemektir.

Sabır, Allah'a şeksiz ve şüphesiz teslim olmaktır. Rabbimizin emirlerine itaat etmek demektir. Namaza bahane uydurmadan vaktinde kılmak, orucu hastalık bahanesi uydurmadan tutmak, tesettüre riayet etmek, İslam için çalışmaktır. Sabır, anne ve babaya iyi davranmaktır. Anne baba ihtiyarladığında onların isteklerine tahammül etmektir.

Günümüzde bakıyoruz ki anne ve baba, çocukları doğup büyüdüğü zamana kadar her isteklerini yapmaktadırlar. “Ben görmedim oğlum-kızım görsün” demekteler ama o evlatlar büyüdüklerinde anne ve babalarına her türlü ahlaksızlığı yapmaktadırlar. Bir bardak su dahi

vermeye üşenmekte, anne babaya karşı gelmekte. Rabbimiz, bu konuyla ilgili şöyle buyurmuştur: **"Rabbin, sadece kendisine kulluk etmenizi, ana babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlanırsa, kendilerine 'Öf!' bile deme, onları azarlama, ikisine de güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçakgönüllülükle üzerlerine kanat ger ve 'Rabbim! Küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et!' diyerek dua et"** (İsra 23, 24). Yani Rabbimiz, benim emirlerim, yasalarım, kurallarım var, "anne ve baban sizden bir şeyler istediklerinde 'Rabbimiz bu konuyla ilgili ne diyor?' diye bana bir danışın" diyor. "Eğer anne babanız benim emirlerimin karşısında durmuyorlarsa onlara sabret ve dediklerine 'of' deme ve onlar seni büyüttüler, her türlü sıkıntıya, acıya, yokluğa katlandılar, seni büyüttüler sen de onlara bana karşı gelmeden tahammül et, sabret" diyor Rabbimiz.

Günahlara karşı da sabırlı olmak gerekiyor. Mesela yalan söylemek, toplumda artık adet olmuş. Adam diyor ki "yalan söylemeden de olmuyor, bazen ticaret yalansız olmaz." Bunlar, geçekten yalancı! Neden olmasın? Yalan söylemeden, ticarete yaptığın iş neyse onu söyleyeceksin, iyi malzeme kullanıyorsan iyi olduğunu söyleyeceksin, kalitesiz bir iş yapıyorsan da, "bu kalitesiz" diye açıklama yapacaksın, insanları kandırmak, zaman kazanmak için yalan söylemeyeceksin, söz verdiğin zaman da sözünü tutacaksın, tutamayacağın sözü de vermeyeceksin. Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: **"Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük bir nefretle karşılaşır"** (Saf 2-3).

Hakim İbn Hizâm (radiyallahu anh), Hz. Peygamber'den (sallallahu aleyhi ve sellem) şunu rivayet etmiştir: *"Alıcı ve satıcı birbirinden ayrılmadıkça (veya ayrılıncaya dek) muhayyerdirler. Şayet doğru olurlar ve gerçeği açıklarlar ise yaptıkları satış, bereketli kılınır. Gerçeği gizler ve yalan söylerlerse satışlarının*

bereketi giderilir" (Buhari 2082). Yalan söylememeliyiz, sabırlı olmalıyız, imtihanı olduğumuzu unutmamalıyız ki Rabbimizi razı edebilelim. Birisi bize bir emanet para, değerli eşya bırakmışsa, bunlardan çalıp hırsızlık yapmadan sahibine tekrar ulaştırmalıyız yani hırsızlık yapmamalıyız, şeytana fırsat vermemeliyiz sabırlı olmalıyız.

İçkiden ve kötü arkadaşlardan da uzak durmalıyız, ne kadar arkadaşlar ısrar etse de o ortamlardan uzak durmalıyız, arkadaşlarımızı ona göre seçmeliyiz, günahlara bulaşmamak için gayret ve sabır göstermeliyiz. Rabbimizin uyarılarına dikkat edelim: **"Ey iman edenler! Şarap, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları birer şeytan işi pisliktir; bunlardan uzak durun ki kurtuluşa eresiniz"** (Maide 90). **"(Resûlüm!) Söyle: Ey inanan kullarım! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Bu dünyada iyilik yapanlara iyilik vardır. Allah'ın (yarattığı) yeryüzü geniştir. Yalnız sabredenlere, mükâfatları hesapsız ödenecektir"** (Zümer 10). Efendimiz de şöyle buyurmaktadır: *"Mü'minin haline hayret doğrusu! Onun her hali hayırdır. Mü'minden başkası için de böyle bir durum söz konusu değildir. Bolluğa kavuşsa şükreder; bu, kendisi için hayır olur. Sıkıntıyla karşılaşsa sabreder; bu da onun için hayır olur"* (Müslim).

Yalnızca iman etmek yeterli olmuyor; bunun yanı sıra Allah'ın koyduğu kurallara, yasaklara hangi şart altında olursa olsun sabrederek uymak gerekiyor, imtihan da burada başlıyor. Zora gelince yasaklar umrumuzda olmazsa şöyle örnek verebiliriz: Adam şöyle derse "faize bulaşmadan ev alamayız, faize bulaşmadan iş yapamayız" ve faize bulaşırsa sabretmeden imtihanı kaybetmiş olur. Ev almak için faize bulaşmasa, sabretse Allah, belki de başka yollarla ev nasip edecektir. İş hayatında faizden uzak durursa insan, kesinlikle Allah başka yollarla helal rızık verecektir. Çok sevdiğim bir kişi, bir olay anlatmıştı: Tanıdığı bir araba tamircisi varmış ve işyerinin camında "kredi kartı geçerli değildir" yazıyormuş ve kapısının önünde sıra varmış, müşteri sırası. Diğer dükkânlar da

bomboşmuş. İşte imtihan! Rabbimizin haram kıldığı faizden uzak durmuş kardeşimiz ve Rabbimiz, helal rızık göndermiş, ne güzel bir rızık değil mi? Haramlara karşı sabırlı olmak gerekir ki mükâfatı alabilelim; yoksa çok pişman oluruz da çaresini bulamayız.

Tesettürde de sabırlı olmamız gerekir, haramlara bakma konusunda da sabırlı olmalıyız, bayan kardeşlerimiz örtünme konusunda sıkakta bunalıp açılıp saçılmamalı sabretmeli ki imtihanı geçebilsin; yoksa haramlara bakıp gözümüzün tesettürüne dikkat etmezsek, gıybeti her ortamda yapıp hiç sıkılmadan dilimizin tesettürüne dikkat etmezsek, yalanı bırakmazsak, sabretmeyip de şeytanın adımlarını takip edersek imtihanı kaybederiz de yardımcı da bulamayız. Rabbimiz, şu şekilde uyarı vermektedir: **"Kim (İslâmî hükümlere) inanmayı kabul etmezse onun ameli boşa gitmiştir. O, ahirette de ziyana uğrayanlardandır"** (Maide 5). Yaptığımız amelilerin boşa çıkamaması için Rabbimizin emirlerine sabırlı bir şekilde riayet etmeliyiz ki kurtuluşu erenlerden olabilelim.

Peygamber Efendimiz de bir hadislerinde şöyle buyurmaktadır: *Habbâb b. Eret (radiyallahu anh) şöyle dedi: Hırkasını başının altına yastık yapmış Kâbe'nin gölgesinde dinlenirken Rasûlullah'a (sallallahu aleyhi ve sellem), (müşriklerden gördüğümüz işkencelerden) şikâyetinde bulunduk ve "(Allah'tan) bizim için yardım dilemeyecek misin ve Allah'a bizim için dua etmeyecek misin?" dedik. Rasûlullah (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle cevap verdi: "Sizden önceki ümmetler içinde mü'min bir adam tutuklanır, onun için bir çukur kazılır ve o çukurun içine konulurdu. Sonra bir testere ile başından aşağı ikiye biçilir, eti ve kemiği demir tarak ile taranırdı. Fakat bütün bu yapılanlar yine de onu dininden döndüremezdi. Yemin*

Sabır; bıkmamak, usanmamaktır. Sabır, namazı hep kılmaktır. Sabır, ramazan ayında dilimizi, gözümüzü, kulağımızı tüm azalarımızı nasıl haramdan alıkoyuyorsak ramazandan sonra da aynı şekilde haramlardan uzak durmaktır.

ederim ki Allah, mutlaka bu dini hâkim kılacaktır. Öylesine ki yalnız başına bir atlı, Allah'tan ve sürüsüne kurt saldırmasından başka hiçbir şeyden endişe etmeksizin San'a'dan Hadramevt'e kadar emniyetle gidecektir. Ne var ki siz sabırsızlanıyorsunuz." Başka bir rivayet de, "Peygamber (aleyhisselâm), hırkasına bürünmüştü. Bizler, müşriklerden çok işkence görüyorduk" şeklinde (Buhari).

Buradan çok büyük ders çıkartmak gerekir. Başımıza gelen küçük ve büyük sıkıntılara sızlanmadan, isyan etmeden sabretmek gerekir. Maalesef şu anda Müslümanların en büyük derdi, dünyada paralarının azalması, yaşadıkları lüks hayatın sona ermesinin korkusu. Çok para kazanan da şikâyetçi, az para kazanan da şikâyetçi. Şükretmek maalesef yok! Dertleri, dünyada zora düşmemek, sıkıntı çekmemek. Bunun tek sebebi, imtihanda olduklarını unutmaları, ahiret hayatını umursamamaları ve Allah'ın dinini dert edinmemeleridir maalesef. Hadiste, Efendimiz anlatıyor: *"Sırtları demir taraklarla taranır, derileri yüzülür, başları testereyle ikiye ayrılır."* Yine de o sıkıntıya, işkenceye rağmen Allah'ın dininden, kurallarından taviz vermediklerini görmekteyiz. Geçen senelerde, bizim ülkemizde, "yiyecelere zam gelecek" diye marketleri boşaltmamışlar mıydı? Ortada hiçbir şey yokken ve Suriye'den savaş nedeniyle gelen kardeşlerimiz, burada, bu ortama ayak uydurmadılar mı? Namazı bıraktılar, Allah'ın emirlerini unuttular ve şu anda Avrupa ülkelerine göç etmekte. Niçin? Para için! Dünyalık için dinlerinden olma pahasına maalesef. Hâlbuki onların, başlarına gelen imtihandan, sıkıntılardan daha fazla ders çıkarmaları gerekmez mi? Allah'ın emirlerine daha çok bağlanmaları gerekmez mi? Maalesef şu anda Müslümanların dertleri dünyalık olmuş durumda. Allah, sonumuzu hayır etsin.

Rabbimiz, ayetinde şöyle buyurmaktadır: **“(Ey müminler!) Yoksa siz, sizden önce gelip geçenlerin başına gelenler size de gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Yoksulluk ve sıkıntı onlara öylesine dokunmuş ve öyle sarsılmışlardı ki nihayet Peygamber ve beraberindeki müminler, ‘Allah’ın yardımı ne zaman?’ dediler. Bilesiniz ki Allah’ın yardımı, yakındır”** (Bakara 214). Yani önce tüm sıkıntı ve dertlere sabredeceğiz. Rabbimizin emirlerinden taviz vermeden, sonra mükâfatı Rabbimizden bekleyeceğiz. Belki bu dünyada bizleri mükâfatlandıracak belki de öbür dünyada. Bizler, bunu sorgulayamayız; çünkü imtihanında olduğumuzu unutmamalıyız.

Parasız kalabiliriz, işsiz kalabiliriz, evimize alışveriş yapamayabiliriz, çocuklarımızın ihtiyacını karşılamakta zorlanabiliriz ama şunu unutmamalıyız; Rabbimiz, bizi sınava tabi tutuyor olabilir, bizi imtihan ediyor olabilir. “Benim kulum, bu sıkıntılara katlanabilecek mi, sabretmeyi mi seçecek yoksa sabretmeyip haramların peşine mi gidecek, faiz kurumlarına mı başvuracak!” diye bizleri deneyebilir. Bizler de Rabbimizin emirlerinden, yasaklarından kaçınmalıyız. Rabbimiz, bizi önce sıkıp sonra da rahatlatabilir. Bizler de Rabbimizi razı etmeliyiz.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır: **“Gerçekten, güçlkle beraber bir kolaylık vardır. Öyleyse, bir işi bitirince diğerine koyul. Ancak Rabbine yönel ve yalvar”** (İnşirah 6-7-8). Surede, Rabbimizin Hz. Peygamber’e manevi lütufları özetlenmekte, her güçlkle birlikte mutlaka bir kolaylığın olduğu bildirilerek, Mekke’de putperestlerin baskısı yüzünden sıkıntı çeken Resulullah ile Müslümanlara teselli ve ümit verilmekte. Onlardan, Allah’a ibadet ve itaatlerini sürdürmeleri istenmektedir. İmtihanda da sabırlı olmamız istenmektedir. İmtihan, Allah’ın yasaklarını tartışmak değildir. İmtihan, yasakların üstüne üstüne gitmemektir. İmtihan, sana emanet edilen para vs.leri harcaman, senin kendi hakkın olanla idare etmendir.

Günümüzde, dünya hayatına verilen değer, maalesef, ahiret hayatına verilmemektedir. Dünyada makam ve mevkiye gelmek için var

gücüyle çalışan insanoğlu, ebedi hayat için çok az çalışmaktadır. Üniversite sınavını kazanmak için var gücüyle mücadele eden, gece gündüz uyumayan, “bir makama gelsem de rahat etsem” diye düşünen insanoğlu, ebedi hayatta ise cennet yerine cehenneme çalışmaktadır. O yola tüm bedenini, tüm benliğini esir etmiştir. Sonuç nedir? Çok para kazanmak... Evet, kazanacağız, ailemizin geçimini sağlamak için mücadele edeceğiz ama bir ölçüsü olmalı. Rabbimizin emirlerine uyararak, yasaklarından kaçınarak sabırlı bir şekilde imtihanında olduğumuzu unutmadan hareket etmeliyiz. Rabbimiz, bizleri varlıkla da imtihan eder, yoklukla da; bize, çok para verir, makam ve mevki verir. Bizi böyle imtihan edebilir. “Acaba o zenginliğin hakkını verebiliyor mu?” diye “fakiri fukarayı kollayıp gözetiyor mu, zekâtını, sadakasını veriyor mu?” diye de imtihan edebilir veya yoklukla da imtihan edebilir. “Kulumu dara düşüreyim, acaba bana isyan mı edecek yoksa her türlü zorluğa karşı benim emirlerimden taviz veriyor mu?” diye de imtihan edecektir. İki türlü de imtihanı sabırla geçme mücadelesinde olmalıyız. Rabbimizin rızası için sabretmeliyiz.

Sabır; bıkmamak, usanmamaktır. Sabır, namazı hep kılmaktır. Sabır, ramazan ayında dilimizi, gözümüzü, kulağımızı tüm azalarımızı nasıl haramdan alıkoyuyorsak ramazandan sonra da aynı şekilde haramlardan uzak durmaktır. Herkesin imtihanı farklıdır. Rabbimiz, kimini hastalıkla, kimini ölümle (yani en sevdiğini kaybetmekle), kimini açlıkla, kimini borçla, kimini nefisle, kimini afetlerle, felâketlerle imtihan eder, sınava tabi tutar. Önemli olan; bu saydıklarımı bir sınav sorusu gibi görmek ve sınavı geçmek için var gücüyle çalışmaktır, imtihanı geçip cennete gitmektir. Rabbim, bizleri imtihanı geçenlerden eylesin. Rabbim, bizleri her şart altında sabırlı olup, dünyaya geliş sebebimizi idrak edenlerden eylesin. Âmin.

Faydalanılan Eserler:

1. Tefhimu'l-Kur'an, Mevdudi
2. Besairu'l-Kur'an, Ali Küçük
3. Fetbu'l-Bâri, İbn Hacer el Askalânî

Tefekkür mü Tevekkül mü?

Harun AKÇA

Tefekkür ve tevekkül, dinimizde önemli ibadetlerdendir. Tefekkür, herhangi bir şey hakkında düşünme, kafa yorma, zihni çalıştırma, işin şuuruna varma, günahlarını, yaratılanları ve kendini düşünmek, Allah'ü Teâla'nın yarattığı şeylerden ibret almaktır.

Tefekkür faaliyeti, tamamen insan kalbinin bir faaliyetidir. Rabbimiz, Kur'an'da birtakım nimetleri veya oluşları saydıktan sonra insanla-

rı tefekkür etmeye çağırıyor. Bu tefekkürden mahrum olanlar, Rabbimizin büyüklüğünü anlayamazlar. Nitekim tefekkür etmek, Kur'an'ın bir emridir. "Eğer Kur'an bir dağın tepesine indirilseydi dağ paramparça olurdu. Allah, böyle örnekleri insanlar tefekkür etsinler diye vermektedir" (Haşr 21) buyuruyor.

Her fırsatta İnsan, Allah-u Teâlâ'nın yaratıklarını tefekkür etmelidir. Mesela eline bakmalı; parmakları olmasaydı, bir şeyi tutup alması ne kadar zor olurdu. Yahut parmakları hiç kıvrılmasaydı, eller hiç olmasaydı, gözü olmasaydı, göz başka yerde olsaydı, halimiz nasıl olurdu? Tırnağın devamlı büyüdüğü gibi, dişlerimiz de büyüseydi ne olurdu?

Her fırsatta İnsan, Allah-u Teâlâ'nın yarattıklarını tefekkür etmelidir. Mesela eline bakmalı; parmakları olmasaydı, bir şeyi tutup alması ne kadar zor olurdu. Yahut parmakları hiç kıvrılmasaydı, eller hiç olmasaydı, gözü olmasaydı, göz başka yerde olsaydı, halimiz nasıl olurdu? Tırnağın devamlı büyüdüğü gibi, dişlerimiz de büyüseydi ne olurdu? Dişlerimiz kemikle beraber olsaydı, çürüyünce nasıl çekilecekti? Saç uzadığı halde, kaşın ve kirpiğin uzamadığını düşünmeli.

İnsan, kavak gibi büyüyüp gitseydi, ne olurdu hali? Bitkilerin, meyvelerin yaratılışını, yıldızların, gezegenlerin bir ahenk içinde oluşunu düşünmeli insan. Bunları ne kadar mükemmel yarattığı için Allah-u Teâlâ'ya hamd etmeli, şükretmeli! Böylece insanın imanı daha da kuvvetlenir ve tefekkür etmiş olur.

Bir Müslüman, daima Allah'a şükür halinde olmalı, emelini kısa tutmalı, tefekkür ederek kabirleri ziyaret etmeli, bu insana, ölümü ve dünyanın geçiciliğini hatırlatacaktır.

Peygamber Efendimizi (s.a.s) en çok etkileyen ayetlerden biri, tefekkürle ilgilidir.

İki kişi Hz. Aişe'yi (r.an) ziyaret etmişlerdi. Onlardan biri, "Hz. Muhammed'de (s.a.s) gördüğünüz etkileyici bir şeyi bize anlatır mısınız?" deyince, Hz. Aişe (r.an) ise şöyle demiştir: "Resulullah (s.a.s), bir gece kalktı, abdest alıp namaz kıldı. Namazda çok ağladı. Gözlerinden akan yaşlar sakallarını ve secde esnasında yerleri ıslattı. Sabah ezanı için gelen Hz. Bilal (r.a): 'Ya Resulullah (s.a.s)! Geçmiş ve gelecek bütün günahlarınız affedildiği halde, sizi ağlatan nedir?' deyince, O: 'Bu gece Yüce Allah bir ayet indirdi. Beni bu ayet ağlatmaktadır' dedi ve bu ayeti okudu:

"Göklerin ve yerin yaratılışında, gecenin ve gündüzün gidip gelişinde elbette akıselim sahipleri için ibret verici deliller vardır" (Al-i İmran, 190).

Ondan sonra Resulullah (s.a.s): 'Bu ayeti okuyup da üzerinde tefekkürde bulunmayan, düşünmeyen kişilere yazıklar olsun' dedi."

Tevekkül ise hareketlerini ilahi kanunlara uydurduktan sonra Allah'a güvenerek ve emniyet ederek neticeyi beklemektir. Tevekkülün hedefi hep Allah'tır.

Tevekkül, fiil ve türevleriyle beraber kırktan fazla ayette geçmektedir ki hepsinde de Allah'a tevekkül, O'nu vekil bilme, O'na güvenip dayanma söz konusu edilmektedir. Şüphesiz ki tevekkül, bazılarının anladığı gibi havadan ekme beklemek, gayret etmeden bir başarıya ulaşmak, yerinde oturarak Allah'tan bir şey beklemek değildir. İnsan evvela elinden geldiği

kadar, gücünün yettiği kadar çalışacak, kendine düşen vazifeleri yapacak, bütün maddi sebepleri hazırlayacak, ondan sonrası için sadece Allah'a güvenip dayanacak, neticeyi ondan bekleyecektir. Bir başka deyişle işi insanın, götüreceği sahaya kadar götürdükten sonra işinin sonunu, Allah'a havale edecektir.

Mesela çiftçi, tarlayı güzelce sürer, tohumunu atar, icabında sular, yapabileceği her şeyi yapar, sonra neticeyi Allah'tan bekler. Bir kimse yaşadığı toplumun düzelmesi için, ıslah olması için çalışır, gayret sarf eder ve gerisi için Allah'a dua eder. Bir hasta derdinin devasını araştırır, insan bilgisinin ulaşabildiği tedavi çarelerine başvurur, ondan sonra Allah'tan şifa dilerse işte bu tevekküldür, yaptığı doğrudur ve yerindedir.

"Bir kere azmettin mi artık Allah'a güvenip dayan, tevekkül et" (Al-i İmran 159).

Peygamberimiz (s.a.v) tevekkül ile ilgili şöyle buyuruyor: "Eğer siz Allah'a hakkıyla tevekkül etseydiniz kuşların rızkını verdiği gibi sizinkini de verirdi. Görmez misiniz kuşlar yuvalarından sabahleyin aç giderler de akşam tok dönerler" (İbn Mace, Zühd).

Allah (c.c.), mümin kullarının yalnızca kendisine tevekkül etmelerini emrediyor (Maide 11, Tevbe 51, İbrahim 11).

Faydalanılan Eserler:

- Ahlakımız, İmam Muhasibi, Şerh, Abdulfetah Ebu Gudde
- İslam Akaidi, Ahmet Lütfi Kazancı
- İslamın Temel Kavramları, Hüseyin K. Ece
- <https://dinimizislam.com/detay.asp?Aid=3904>

Halife Vahdeddin ve Saltanatın Kaldırılması - II

Ali KAÇAR
kacarali@hotmail.com

Saltanatın Kaldırılmasında İngilizlerin Rolü!

Saltanatın kaldırılmasında en önemli fırsatı ise yine İngilizlerin öncülüğündeki İtilaf devletleri vermişti. İşgalci güçler, İstanbul ve Ankara ayrımını keskinleştirecek hatta aradaki bağı tamamıyla koparacak yeni bir adım attılar. Bu adım, Mustafa Kemal'e uzun zamandır beklediği fırsatı vermişti. Bu adım, hem İstanbul'un hem de Ankara'nın 17 Ka-

sım 1922'de toplanacak Lozan Konferansına 27 Ekim 1922 tarihinde yaptıkları çağrı olmuştur. Bu çağrı ve "Tevfik Paşanın imzası ile 'Ankara Büyük Millet Meclisi Reisliğine' gelen 29 Ekim 1922 tarihli teli, bardağı taşıran son damla olmuştur; bunda: 'Eğer Babiali, barış konferan-

Mustafa Kemal'in 1 Kasım 1922 tarihinde Saltanatın kaldırılması için yaptığı konuşma, Cumhuriyet döneminin değerlendirilmesi açısından çok ilginçtir. Çünkü burada Mustafa Kemal, Meclisi Mebusan'ı etkilemek için tam bir din âlimi gibi konuşmuş, İslam tarihinden, fıkıhtan, peygamberlerden örnekler vererek halifeliğin zaruretine değinip, saltanatın İslâm'da olmadığına işaret ederek saltanatın kaldırılmasını istemiştir.

sına katılmazsa, devletin altı asrı aşan bir zamandan beri müesses ve mahfuz olan ve bütün İslam âleminin ilgili olduğu tarihi benliğinin çökeceği' yazılı idi. Ayrıca yine bu telde; '... Büyük Millet Meclisi'nin konferansa katılmaması ise, bütün cihanın büyük bir istek gösterdiği ve beklediği barışı çıkmaza sokacaktır. Bu ağır sorumluluğu, ne Padişahın hükümeti ne de Büyük Millet Meclisi yüklenabilir' denmişti."¹ Ankara, hem bu çağrıya hem de Tevfik Paşa'nın teklifine

sert tepki gösterdi. Ankara'da Meclis'te yoğun tartışmalar olmuş ve söz alan 16 konuşmacı, Bab-ı Ali hükümetine veryansın etmişlerdir. Mustafa Kemal'e göre saltanatın kaldırılması

1 Naşit Hakkı Uluğ, Halifeliğin Sonu, İş Bankası Kültür Yayınları, s.61

için psikolojik an gelmiş bulunuyordu. Hilafete dokunmadan padişahlıkla halifelik'in ayrılması, cismani iktidarın ortadan kaldırılıp ruhani iktidarı temsilen bir kişinin bırakılması, bu iktidarın da dini olacağı fakat hiçbir suretle siyasi fonksiyonunun olmayacağı üzerine görüşler öne sürüldü.

Meclis'in 30 Ekim'deki celsesinde, İstanbul'u ve bilhassa Vahideddin'i ziyadesiyle endişelendirecek bir hadise daha oldu: Başkanlık kürsüsünde Mustafa Kemal Paşa vardı ve Diyarbakır Mebusu Hacı Şükrü, başkanlığa bir takrir verdi. Takrirden, "İslam'ın mukaddesatına ve İslamiyet'e karşı şeytandan daha kötü ve şen'i olarak son asırda saldırgan bir Lloyd George türemiştir. Meğer şeytandan, Lloyd George'dan daha fena alçaklar varmış. Sorar mısınız? İşbu vesikayı yollayan ve düşünenler. Öyle ise başta Vahideddin olduğu halde besmele ile bunları bütün İslamlar'ın taşlamasını teklif ederim" deniyordu.

Bu metnin arkasından başka takrirler geldi. İstanbul Mebusu Neş'et Bey, "Derhal bir İstiklal Mahkemesi'nin kurulmasıyla İstanbul'da kendilerine hükümet adı veren şahıslarla fuzuli olarak millet namına söz söylemek ve harekette bulunmak isteyenler hakkında ceza tayini ni teklif ederim" diyor; Burdur mebusu İsmail Suphi Soysallı, barış konferansına Türkiye Büyük Millet Meclisi dışından katılmak isteyenlerin Hıyanet-i Vataniye Kanunu'na göre cezalandırılmalarını istiyordu.

Mustafa Kemal Paşa, bu ve aynı konuda verilmiş öteki takrirleri beraberce oya koydu ve kabul edildiğini açıkladı.

Meclis, hükümdarla kabinesini muhakeme etmeye karar vermiş, muhakemenin şeklini ileriye bırakmıştı. Ama konu bir daha ele alınmadı. Aynı gün Meclis Başkanlığı'na, altında 79 imza olan altı maddelik bir başka teklif daha

verildi:

"1. Osmanlı İmparatorluğu, otokrasi sistemiyle beraber sona ermiştir.

2. Türkiye Devleti namıyla genç, dinç, milli halk hükümeti esasları üzerine müesses Büyük Millet Meclisi Hükümeti teşekkül etmiştir.

3. Yeni Türkiye Hükümeti, sona eren Osmanlı İmparatorluğu yerine kaim olup onun milli hududlar içerisindeki yegâne varisidir.

4. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'yla hükümlerlik hakları milletin kendisine verildiğinden, İstanbul'daki padişahlık yok olmuş ve tarihe intikal etmiştir.

5. İstanbul'da meşru bir hükümet mevcut olmayıp İstanbul ve civarı da Büyük Millet Meclisi'ne aittir. Binaenaleyh onların iradesi de Büyük Millet Meclisi memurlarına tevdi edilmelidir.

6. Türkiye Hükümeti, meşru hak olan Hilafet makamını esir bulunduğu ecnebler elinden kurtaracaktır."

Altı asırlık imparatorluğun tarihin sayfalarına doğru süzülmesi işte bu metnin oylamaya konulmasıyla başladı.

136 milletvekili oy kullandı, 134 kabul, iki red, iki de çekimser oy çıktı. Muhalif olan İkinci Grup mebusları Meclis'i terk etmişlerdi, çoğunluk yoktu ve 25 oy eksikti. Bu nedenle oylama iki gün sonrasına 1 Kasım'a ertelendi. 31 Ekim günü saltanatın kaldırılmasını isteyen Birinci Grup'la muhalefeti uzlaştırma toplantılarıyla geçti.²

Mustafa Kemal'in 1 Kasım 1922 tarihinde Saltanatın kaldırılması için yaptığı konuşma, Cumhuriyet döneminin değerlendirilmesi açısından çok ilginçtir. Çünkü burada Mustafa Kemal, Meclisi Mebusan'ı etkilemek için tam bir

2 Bardakçı, age. s.233-234

din âlimi gibi konuşmuş, İslam tarihinden, fıkıhtan, peygamberlerden örnekler vererek halifelik zaruretine değinip, saltanatın İslâm'da olmadığına işaret ederek saltanatın kaldırılmasını istemiştir.

Mustafa Kemal, söz konusu konuşmada Halifelik makamı içinse -şartlar gereği- "Makam-ı hilafet, İslâm âleminin ruh ve vicdanının ve imanının merkez noktasıdır. Bundan sonra halifelik makamının hem Türkiye'miz için ve hem de bütün İslâm âlemi için ne kadar feyizli olacağını gelecek günler gösterecektir!" diyerek halifeye ve makam-ı hilafete övgüler düzmüştür. (...)³

Saltanatın Kaldırıldığı Gün M. Kemal Atatürk'ün Yaptığı Konuşma!

"(...) Tanrının peygamberi ve resulü olan fahriâlem efendimiz, bu Arap kitlesi içinde, Mekke'de dünyaya gelmiş kutlu bir varlıktır. (...)

3 H. Hüseyin Ceylan, Din Devlet İlişkileri, s.42

Ey arkadaşlar! Tanrı birdir, büyüktür... Hazreti Adem aleyhisselâm'dan başlayarak adları bilinen ve bilinmeyen, sayıları uçsuz bucaksız denecek kadar çok "nebi"ler, peygamberler, resuller yani yalvaçlar göndermiştir; fakat peygamberimiz vasıtasıyla, en son din ve uygarlık gerçeklerini verdikten sonra, artık insanlıkla vasıtalı olarak temasta bulunmaya lüzum görmemiştir. İnsanlığın idrak, aydınlanma ve gelişme derecesini, her kulun doğrudan doğruya kendisinin kalbine koyduğu insanlarla baş başa bulunduğunu kabul buyurmuştur. Bu sebeptendir ki Cenabı Peygamber, "nebi"lerin sonuncusu olmuştur. Kitabı da kusursuz ve mükemmel kitaptır.

Son peygamber olan Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhivesellem, 1394 yıl önce, Rumi takvim ile nisan içinde, rebiyülevvel ayının on ikinci pazartesi gecesi sabaha doğru tanyeri ağarırken doğdu, gün doğmadan... Bugün, işte o gündür, inşallah büyük tesadüftür (inşallah sesleri). Gerçekten hicri takvim ile bu akşam,

doğum gününün yıl dönümüne rastlıyor.

Hazreti Muhammed, çocukluk ve olgunlaşma günlerini geçirdi. Fakat peygamber olmadı, nurlu yüzü, ruha seslenen konuşması olgunluk ve ön görürlükteki eşsizliği, sözlerindeki doğruluk, yumuşaklık ve cesareti ile başkalarından üstün olan Muhammed Mustafa, önce bu özel vasıfları ve kişilikleri ile oymağı içinde "güvenilir Muhammet" adını aldı... Muhammet ül Emin.

Muhammet Mustafa, peygamber olmadan önce, ulusunun saygısını ve güvenini kazandı. Ondan sonra ancak kırk yaşında "nebi" oldu ve kırk üçünde "resul" oldu, kitap sahibi oldu. Âlemin kıvanç duyduğu "Efendimiz" ucu bucağı olmayan tehlikeler içinde, sonsuz dert, acı ve zorluk karşısında yirmi yıl çalıştı ve İslâm dinini kurmak olan "yalvaçlık" görevini başardıktan sonra âlâyı illiyyına erişti. (...)⁴

Mustafa Kemal Atatürk'ün 1 Teşrinisani (Kasım) 1922 günü Meclis birleşiminde yaptığı bu konuşma, birkaç yönden çok ehemmiyeti haizdir:

Birincisi, konuşma ateşli bir hilafet savunuculuğu içerisinde geçmiş ve mecliste çoğunlukta bulunan hilafet taraftarlarına, bir nevi hilafetin kaldırılmayacağına dair bizzat Atatürk'ün diliyle "sened" verilmiştir. Böyle olduğu için de her türlü muhalefete hazırlıklı olan meclisin dindar grubu, ikinci gruba ait milletvekilleri, "biz hilafetin kaldırılacağını sanıyorduk. Yanılmışız. Bizi konuşmalarınızla tenvir ettiniz" diyerek Atatürk'ün yanında yer almışlar ve saltanatın kaldırılmasına halifelik kalkmamak şartıyla "evet" demişlerdir. (...)⁵

İkincisi, İslami içerikli bu konuşma, Meclis'i, özellikle de Meclis'teki bazı sarıklı, cüppeli hocalarını daha da etkilemiş ve Mustafa Kemal

hakkındaki düşüncelerinden vazgeçirmeye neden olmuştur. Dolayısıyla Meclis'in çoğunluğu üzerinde bir güven meydana getirmiş ve saltanatlık kaldırılabilirse bile hilafetin kaldırılmayacağı yönünde ikna olmalarına neden olmuştur. Mustafa Kemal, artık saltanatlığı kaldırma yönünde daha ciddi adımlar atabilirdi. Mustafa Kemal, bu tür konularda daima bu işe muhalefet edecekler kanalıyla konuyu gündeme tercih etmekteydi; nitekim bu konuda da hem Meclis içinde ve üzerinde etkili olan hem de tereddütleri olan Rauf Orbay ile Kazım Karabekir kanalıyla Saltanatlığın kaldırılması için Mecliste lehte konuşma yapmalarını istemiştir: "Padişahlığı ve halifeliği birbirinden ayırarak saltanatı kaldıracağız. Bu kararın yerinde bir karar olduğunu Meclis kürsüsünden söyleyeceksiniz..."

Başvekil Rauf Orbay, hiçbir şey söylemeden odadan çıkmış ve aynı maksatla çağırdığı Kazım Karabekir'i de bu karar doğrultusunda Mecliste konuşma yapmasını istemişti.⁶ Nitekim Rauf Orbay ve Kazım Karabekir, Mecliste, saltanatla hilafetin ayrı ayrı şeyler olduğunu ve iki başlı bir devlet olmaması için saltanatın kaldırılması gerektiğini dile getirdiler. Hatta Rauf Orbay Bey, saltanatın kaldırıldığı günün bayram olarak ilan edilmesini teklif etti.

(...) Evet, Rauf Orbay ve Kazım Karabekir, önceleri saltanatın kaldırılmasına karşı oldukları halde neden Mustafa Kemal'in istediği doğrultusunda davranmışlardı? Bu soruya tarihçilerin verdiği cevaplardan birisi, her ikisinin de halifelüğün kalkmayacağına ikna edildiği, halifelüğün kalkmaması için de saltanatın mutlaka kaldırılması gerektiğidir.

Bir diğer yaklaşım ise saltanatın kaldırılması tartışmalarında Mustafa Kemal'in serdettiği, "Efendiler! Bu, bir emri vakidir; söz konusu olan 'millete saltanatı hâkimiyetini bırakacak

4 Nutuk, Söylev, TTK Basımevi, Ank.1999, 4.bsk. c.3 Belgeler, Belge no: 264, s.1836-1858

5 Nutuk, Söylev, TTK Basımevi, Ank.1999, 4.bsk. c.2 s.920

6 Naşit Hakkı Uluğ, age.s.63

mıyız, bırakmayacak mıyız?’ meselesi değildir. Mesele, zaten emr-i vaki olmuş bir gerçeği ifade etmekten ibarettir.

Bu, behemehâl olacaktır! Burada toplananlar, Meclis ve herkes, meseleyi (tartışmasız) tabii görürse, fikrimce çok iyi olur. Aksi takdirde hakikat gene usulü dairesinde ifade olunur! Fakat ihtimal ki bazı kafalar kesilecektir!⁷ Sözlerinde cevabını bulacaktır. (...)

Birinci Meclisin 437 kişilik milletvekili toplamının 122’sini Bağlantısızlar, 197’sini Atatürk ve çevresini destekleyen Birinci Grup, 118’ini de muhafazakâr dinci kanat denilen İkinci Grup oluşturuyordu.

1 Kasım 1922 tarihine kadar gruplara bağlı milletvekilleri gece ve gündüz özel temaslar, ikili görüşmeler ve kulis faaliyetleri yürüttüler. 1 Kasım’da Meclis toplanmıştı. Kemal Atatürk, işin yeterince uzatıldığını düşünüyordu. Çünkü Meclis, bu kadar zamana rağmen doğru dürüst bir kanun tasarısı çıkartamamıştı. Nihayet bir tasarı çıkmış ve onda da saltanatın kaldırılması, halifeliğin saltanattan ayrılarak baki kalması isteniyordu. Ancak ikinci gruba mensup bazı hocalar, bu durumun geçici olduğunu, er geç hilafeti de kaldırmak isteyeceklerini anlayınca, “hilafetin saltanattan ayrılmayacağını, hilafetin kudrete dayandığını, kudretin de saltanatla beraber olduğunu” savunmaya başladılar. (...)⁸

Meclisin öğleden sonra yapılan oturumun-

7 S. Aydemir. Tek Adam, c.3, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992 s.58-59,

8 S. Aydemir. age. s.56

Saltanatın kaldırıldığına dair kanun tasarısı oya konuldu ve reisin sesi duyuldu:

“Müttefikan kabul edilmiştir!”

Bu sesten sonra, “Menfi bir ses işitildi: ‘Ben muhalifim!’ Bu sada, (söz yok!) sadalarıyla boğuldu. Müttefikan değil, ekseriyetle karar alınmıştır” diyebilen tek ses, İzmir suikastında suçsuz olmasına rağmen idam edilen Ziya Hurşit’tir.”

da bu meseleye müteallik takrirler, üç encümene Teşkilat-ı Esasiye, Şer’iye ve Adliye encümenlerine havale olundu.

“Üç komisyon bir odada toplanmıştı. Riyasetine, Hoca Müfid Efendi seçildi. Meseleyi müzakere etmeye başladılar. Dinîşleri Komisyonuna mensup hoca efendiler, hala hilafetin saltanattan ayrı olamayacağını, maruf safsatalara istinat ettirerek iddia ettiler. Biz, çok kalabalık olan bu odanın bir köşesinde tartışmaları dinliyorduk. Bu biçim görüş-

melerin istenilen neticeye varmasını beklemek beyhude idi. Bunu anladık. En sonu, Karma Komisyonu Başkanından söz aldım. Önümdeki sıranın üstüne çıktım. Yüksek sesle şunları söyledim: “Malumat-ı diniye yarışına giren hocalar, işi gittikçe çıkmaza sürükleyebilirlerdi. Skolâstik saplantılar istidad gösteriyordu. Neredeyse encümen, hilafet ve saltanatın ayrılmazlığı kararına varacaktı...”

İşte tam bu sırada yine Mustafa Kemal, olaya müdahale etti. “Mecliste, ihtilal meclislerinde görülen bir sahne cereyan etmişti. Gazi Mustafa Kemal, birden ileri yürüdü. Bir mektep sırasının üzerine çıktı ve gayet sert bir eda ile:

“Hâkimiyet ve saltanat, hiç kimseye, ilim icabıdır diye, müzakere ile, münakaşa ile verilmez. Hâkimiyet, saltanat, kuvvetle, kudretle ve zorla alınır. Osmanoğulları, zorla Türk milletinin hâkimiyet ve saltanatına, vazılyet olmuşlardı; bu tasallutlarını altı asırdan beri idame eylemişlerdi. Şimdi de, Türk milleti ve mütecevizlerin hadlerini ihtar ederek, hâkimiyet ve saltanatını, isyan ederek kendi eline bilfiil almış bulunuyor.

Bu, bir emrivakidir (olup bittidir). Mevzubahis olan millete; saltanatını, hâkimiyetini bırakacak mıyız, bırakmayacak mıyız meselesi değildir. Mesele zaten emrivaki olmuş bir hakikati ifade-den ibarettir. Bu, behemehal, olacaktır. Burada içtima edenler, Meclis ve herkes, meseleyi tabii görürse, fikrimce muvafık olur. Aksi takdirde, yine hakikat usulü dairesinde ifade olunacaktır. Fakat ihtimal bazı kafalar kesilecektir..."⁹

Komasyon üyelerinden Hoca Mustafa Efendi, diğer üyelere de tercüman olur gibi işi kestirip attı:

"Affedersiniz efendim, dedi. Biz meseleyi başka nokta-i nazardan mütalâa ediyorduk. İzahatınızdan aydınlandık..."

Müşterek encümen, bu sert tavırdan sonra derhal, saltanatın kaldırılması kararını aldı. Sonra hemen bir kanun layihası hazırladı. Aynı günde ve Meclisin ikinci içtimaında okundu...

Saltanatın kaldırıldığına dair kanun tasarısı oya konuldu ve reisin sesi duyuldu:

"Müttefikân kabul edilmiştir!"¹⁰

Bu sestem sonra, "Menfi bir ses işitildi: 'Ben muhalifim!' Bu sada, (söz yok!) sadalarıyla boğuldu.¹¹ Müttefikân değil, ekseriyetle karar alınmıştır" diyebilen tek ses, İzmir suikastında suçsuz olmasına rağmen idam edilen Ziya Hurşit'tir." Ancak bu muhalif sese rağmen Mustafa Kemal'in ve Meclisteki bir kısım milletvekillerinin "söz yok" demelerinden sonra resmen Osmanlı Saltanatının kaldırılması kararı alınmış oldu.

Meclisin, saltanata son veren kararı, bir bildiri ile birlikte içte ve dışta ilan edildi.

9 Nutuk, Söylev, TTK Basımevi, Ank.1999, 4.bsk. c.2 s.920; ayrıca bkz; Bernard Lewis, M. Türkiye'nin Doğuşu, s.258; Naşit Hakkı Uluğ, age. s.69

10 Ş. S Aydemir, Tek Adam, c.3, sh.58-59; ayrıca bkz; Nutuk, Söylev, TTK Basımevi, Ank.1999, 4.bsk. c.2 s.920

11 Nutuk ve Söylev, s.920

Saltanatın kaldırılmasına dair olan 1 Kasım 1922 tarihli ve 308 sayılı kararın metni şudur:

1. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile Türkiye halkı hukuku hakimiyet ve hükümransini, mümessili hakikisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin şahsiyet-i maneviyesinde gayr-ı kabili terk ve tecezzi ve ferağ olmak üzere temsile ve bilfiil istimale ve irade-i milliyeye istinat etmeyen hiçbir kuvvet görülüyor ki, saltanatın kaldırılma hususu ne bir tartışmaya ne de bir oylamaya konu edilmeksizin tam bir ihtilal sahnesi" ile cereyan etmiş, aksi davranan ve hareket edenlerin de "kafaları kesileceği" açıkça ifade edilmiştir. (...)

Ve heyeti tanımamaya karar verdiği cihetle misak-ı milli hudutları dâhilinde Türkiye Büyük Millet Meclisi hükümetinden başka şekli hükümeti tanımaz. Binaenaleyh Türkiye halkı hâkimiyet-i şahsiyeye müstenit olan İstanbul'daki şekli hükümeti 16 Mart 1366'dan itibaren ve ebediyen tarihe müntakil addeylemiştir.

2. Hilafet hanedanı Ali Osman'a ait olup Halifelîğe Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından hanedanın ilmen ve ahlaken erşed ve eslah olanı intihap olunur.

Türkiye Devleti, makamı hilafetin istinadgahıdır.

Meclis, bu karar gününü bayram kabul eden ilave şu kararı da almıştı:

12 Rebiülevvel gecesi ile, gününün bayram sayılması hakkında umumi heyet kararı: Karar No: 309.

Velayet-i Peygamberiye ve hâkimiyet-i milliyeye ilanına rastlayan 1-2 Kasım (Teşrinisani) gecesinin ve müteakip günün bayram sayılmasına karar verildi.¹² (*Devam edecek...*)

12 Naşit Hakkı Uluğ, age. s.71